

UAB „Ekonominė nauda“

UAB Telšių regiono atliekų tvarkymo centras

**ATASKAITA APIE FAKTINIUS PASTEBĖJIMUS
atlikus veiklos auditą
už laikotarpį nuo 2017-01-01 iki 2017-12-31**

Vilnius, 2019

Turinys

I.	Bendrieji duomenys	4
II.	Veiklos audito apimtis	5
III.	Kiti audito procedūroms atlikti svarbūs dalykai	6
IV.	UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ vidaus administravimas ir valdymas	7
	1) Visuotinių TELŠIŲ RATC akcininkų susirinkimų nutarimų vykdymo kontrolės įvertinimas.	7
	2) Valdybos nutarimų vykdymo kontrolės įvertinimas.	8
	3) TELŠIŲ RATC darbuotojų veiklos kontrolės įvertinimas, susijęs su pareiginių nuostatų, TELŠIŲ RATC administracijos darbo tvarkos taisyklių vykdymu; pareigų skyrimu, įgaliojimų suteikimu ir atsakomybės nustatymu.	8
	4) TELŠIŲ RATC atliekamų procedūrų, susijusių su dokumentų pateikimu vykdymui ir apsvaistymui atsakingiems asmenims ar TELŠIŲ RATC valdymo organams, atsakymų parengimu ir išsiuntimu atitinkamiems subjektams, įvertinimas.	8
	5) TELŠIŲ RATC dokumentų rengimo, tvarkymo ir saugojimo pagal nustatytas taisykles įvertinimas	9
	6) TELŠIŲ RATC turto panaudojimo ir apsaugos kontrolės įvertinimas	9
	7) TELŠIŲ RATC pirkimų planavimo, sudarymo ir vykdymo kontrolės įvertinimas	9
	8) Sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymosi kontrolės įvertinimas.	9
V.	Vietinės rinkliavos už komunalines atliekas apmokestinimo taikymas pagal atskiras mokėtojų grupes, apmokestinimo pagrindimas, vietinės rinkliavos mokesčių surinkimas	10
	1) Rinkliava kaip pagrindinis pajamų šaltinis	10
	2) Investicinių projektų įgyvendinimo problemos	11
	3) Savartyno eksploatavimo problemos	12
	3) Bendrovės sąnaudos, susijusios su MBA gamykla	12
	3) Bendrovės sąnaudos, susijusios su vežėjų paslaugomis	13
	4) Trūkumų, susijusių su tarša, identifikavimo problemos	13
	5) Rinkliavos dydžio pagrindimo aspektai	14
	6) Rinkliavos mokėtojų identifikavimas ir problemos	15
	7) Dėl dvinarės rinkliavos įvedimo tikslų ir taikomos metodikos ir problemų	16
	8) Rinkliavos skaičiavimo pagrindimas	18
	9) Bendrovės duomenų palyginamumas	21
	10) Dėl kaupiamųjų lėšų tvarkymo	21

11) Įsatinio kapitalo nepakankamumo klausimai ir sprendimai	22
VI. Bendrųjų ir administracinių sąnaudų pagrįstumas	22
1) Darbuotojai	22
2) Kuras, remonto sąnaudos	23
3) Kitos sąnaudos	23
VII. Informacijos viešinimas.....	23
VIII. Skoliniai įsipareigojimai	24
IX. Viešųjų pirkimų problemos	25
X. Nuostolingi segmentai	25
XI. Atitikimas gamtosauginiams reikalavimams.....	25
XII. Rekomendacijos ir išvados	26

Duomenų šaltiniai
Priedai 1-19

Telšių rajono administracijai
Žemaitės g. 14B, Telšiai 87133

Mažeikių rajono administracijai
Laisvės g. 8, LT-04326 Mažeikiai

Plungės rajono administracijai
Vytauto g. 12, LT-90123 Plungė

Rietavo rajono administracijai
Laisvės a. 3, LT-90316 Rietavas

UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ direktoriui
Vytauto g. 12, LT-90123 Plungė

ATASKAITA APIE FAKTINIUS PASTEBĖJIMUS

atlikus veiklos auditą
už laikotarpį nuo 2017-01-01 iki 2017-12-31

I. Bendrieji duomenys

UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ (toliau – TELŠIŲ RATC arba Bendrovė) veiklos auditas buvo atliekamas pagal pasirašytą paslaugų pirkimo sutartį (2019 m. sausio mėnuo). TELŠIŲ RATC veiklos auditas apima laikotarpį nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2017 m. gruodžio 31 d. Šis laikotarpis atitinka TELŠIŲ RATC vieną finansinių metų laikotarpį.

TELŠIŲ RATC veiklos auditas yra atliktas ir ataskaita pateikta vadovaujantis Tarptautinės buhalterijų federacijos patvirtintu 4400-uoju tarptautiniu susijusių paslaugų standartu „Užduotys atlikti sutartas procedūras dėl finansinės informacijos“, Lietuvos Respublikos audito įstatymu ir kitas teisės aktais, reglamentuojančiais auditą ir auditorių veiklą. Veiklos auditas taip pat buvo vykdomas naudojant INTOSAI standartus ir visuotinai priimtus ir pripažintus būdus auditoriaus nuomonei pareikšti.

TELŠIŲ RATC veiklos audito paslaugų apimtis, terminai ir tvarka bei laukiami rezultatai yra pateikiami techninėse specifikacijose, kurios yra neatskiriama sutarčių dalis. UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ 2017 metų veiklos audito paslaugos tikslas (toliau – auditas) – įvertinti bendrovės veiklos efektyvumą, ekonomiškumą ir rezultatyvumą bei sąnaudų pagrįstumą, nustatyti, ar bendrovė taupiai, efektyviai ir rezultatyviai naudoja turimus išteklius, kaip vykdo jai pavestas funkcijas, įvertinti jos veiklos rezultatus, pateikti rekomendacijas paslaugų kokybei gerinti ir išlaidoms mažinti, veiklos efektyvumui ir rezultatyvumui didinti.

Klausimai, kuriuos nurodė atskiros savivaldybės, pateikiame 1 priede. Ši ataskaita, nežiūrint į tai kokius klausimus pateikė atskiros savivaldybės, apima visus užduotus klausimus, nes visi klausimai iš esmės yra susiję su Telšių RATC, teikiančia savivaldybėms atliekų sutvarkymo paslaugas, veikla. Net ir tuo atveju, jei klausimų kiekis ir sritys skyrėsi, manome, kad papildymai geriau atskleis Telšių RATC veiklos ir valdymo klausimus.

TELŠIŲ RATC veiklos auditas buvo atliekamas vadovaujantis sutartyje numatytomis auditoriaus teisėmis ir pareigomis siekiant pateikti audito rezultatus pagal TELŠIŲ RATC nurodytas veiklas ir įvertinti joms priskiriamas sąnaudas, procesus, išlaidų pagrįstumą ir galimybę jas optimizuoti.

Ši audito ataskaita skiriama išskirtinai ataskaitoje nurodytiems adresatams tiek, kiek tai susiję su TELŠIŲ RATC naudojimui ir negali būti naudojama kitiems tikslams. Ši ataskaita negali būti pateikta jokiai trečiai šaliai be išankstinio rašytinio UAB „Ekonominė nauda“ sutikimo, išskyrus Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytus privalomus audito ataskaitos pateikimo atvejus.

Jei Jums kiltų kokių nors neaiškumų dėl audito ataskaitoje išdėstytų dalykų, nedvejodami kreipkitės į mūsų bendrovę.

II. Veiklos audito apimtis

Vadovaujantis Vietos savivaldos ir Atliekų tvarkymo įstatymu, komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas yra savarankiška savivaldybių funkcija, savivaldybės administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą. Plungės, Telšių, Rietavo ir Mažeikių savivaldybės šios viešosios paslaugos, apimančios komunalinių atliekų surinkimą, vežimą, naudojimą, šalinimą, teikimą ir šių veiklų organizavimą, stebėseną, šalinimo vietų vėlesnę priežiūrą, užtikrinimą yra delegavusios UAB Telšių regioniniam atliekų tvarkymo centrui, kuris rūpinasi tuo, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė, geros kokybės, prieinama (įperkama) ir atitiktų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus.

Sutartoms procedūroms atlikti buvo pateikti bendrieji duomenys apie TELŠIŲ RATC, su valdymu susijusi informacija, duomenys apie personalą, pagrindinės galiojančios sutartys su prekių ir paslaugų teikėjais, su vidine kontrole susiję dokumentai, pirkimų planai, 2017 m. gruodžio 31 d. metinių finansinių ataskaitų rinkinys, auditoriaus išvada ir 2017 m. metinis pranešimas. Taip pat, siekdami gauti palyginamąją informaciją, peržiūrėjome ir 2016 m. gruodžio 31 d. ir 2018 m. gruodžio 31 d. metinių finansinių ataskaitų rinkinius, auditoriaus išvadas ir metinius pranešimus, rinkliavų skaičiavimo metodikas, kitas specializuotas ataskaitas, teikiamas trečiosioms šalims ir kitus susijusius pirminius ir išvestinius dokumentus.

Auditą atlikome vadovaudamiesi techninėmis specifikacijomis, kurios yra pridėtos prie sutarčių. Auditorius savarankiškai rinkosi procedūras nurodytų audito reglamentų ribose.

Audito įrodymams gauti buvo naudojami atitinkami testai ir analitinės procedūros, kurios buvo atliekamos pagal iš anksto suderintą planą ir klausimynus.

Audito įrodymai gauti taikant patvirtinimo, patikrinimo (rašytinių dokumentų nagrinėjimo), apklausos ir analitinės procedūras.

Auditorius savo darbe naudojo jam prieinamus normatyvinius ir reglamentuojančius dokumentus, palyginamuosius kitų Lietuvoje veikiančių regioninių atliekų centrų duomenis, Regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacijos (sutrumpintai RATCA), vienijančios regioninius atliekų tvarkymo centrus, parengtus dokumentus, apibendrinančius ir atspindinčius visas aktualijas, problemas ir vizijas šioje srityje ne tik vieno regiono, bet Lietuvos mastu, tačiau tuo neapsiribojo.

Atlikdami auditą laikėmės prielaidos, kad pateikti duomenys yra teisingi, dokumentai – išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos ir mums pateiktos e-versijos atitinka originalus.

Mūsų atliekamas auditas buvo suplanuotas ir atliktas taip, kad gautume pakankamą užtikrinimą savo pastebėjimams pareikšti, minimizuoti esminių klaidų ir informacijos iškraipymų riziką.

UAB „Ekonominė nauda“ patvirtina, kad tiek pati įmonė, tiek jos darbuotojai jokių apribojimų dėl teisės atlikti auditą neturėjo. Auditas yra atliktas remiantis pagrindiniais auditorių veiklos principais: nepriklausomumu, sąžiningumu ir objektyvumu, profesine kompetencija, konfidencialumu ir atsakomybe visuomenei.

Patvirtiname, kad audito metu auditą atlikusiems UAB „Ekonominė nauda“ darbuotojams nebuvo daroma įtaka, jų kompetencija ir kvalifikacija buvo pakankama sutartoms procedūroms atlikti ir veiklos audito rezultatams pateikti.

III. Kiti audito procedūroms atlikti svarbūs dalykai

Audito metu visus rūpimus klausimus detalai aptarėme su TELŠIŲ RATC darbuotojais. Bendravimas buvo dalykiškas, darbuotojai pasirodė esą kompetentingi, patyrę, išmanantys savo veiklos sritį, suvokiantys problemas, matantys trūkumus, atviri kritikai ir pastebėjimams.

2017 m. gruodžio 31 d. TELŠIŲ RATC finansinės ataskaitos yra audituotos ir veiklos audito metu gaunami audituoti duomenys suteikia didesnę užtikrinimą. Mes matėme, kad audito išvada yra sąlyginė. Dėl šios priežasties egzistuoja rizika, kad, analizuodami 2017 m. gruodžio 31 d. finansinę būklę, skaičiuodami finansinės ir ūkinės veiklos rodiklius, mes neparodysime atidėjinių įtakos veiklos rezultatui ir įsipareigojimams, apsiribodami pastebėjimais ir atkreipdami dėmesį į tai, kad rodikliai gali būti koreguotini atsižvelgiant į auditoriaus, atlikusio finansinį auditą, pastabas. Vertindami situaciją, mes, vis gi, remiamės mums pateiktais duomenimis ir kitų specialistų išvadomis ir jų teisingumo ir teisėtumo nekvescionuojame, tačiau į nurodytą išlygą, kuri teikiama ir 2018 metais, Bendrovės vadovybė privalo reaguoti, nes, kaip mes suprantame, nesprendžiama problema tik gilėja, o veiksmų plano ar sprendimų iš Bendrovės vadovybės pusės neatsiranda. Mūsų atliktos procedūros nebuvo finansinis auditas, todėl nepateiksime konkrečių faktų ir tikslių analitinių duomenų, nes ne visais atvejais buvo galimybė gauti mums reikalingą informaciją tokiu pjūviu, koku manėme esant reikalinga - TELŠIŲ RATC taikomi kiti duomenų agregavimo būdai ir metodai, labiau orientuoti į finansinių ataskaitų bei specializuotų ataskaitų parengimą, nei į valdymo sprendimų priėmimo užtikrinimą.

Pagal galimybes mes stengėmės būti lankstūs ieškodami duomenų, kurie būtų pakankamai informatyvūs ir naudingi praktinės analizės ir bendro įvertinimo reikmėms, bent jau tais atvejais, kai siekėme nustatyti tendencijas vienos ar kitos veiklos požiūriu. Atliekant procedūras pasinaudojome galimybe gauti duomenis iš visų suinteresuotųjų šalių, siekdami pasinaudoti tais duomenimis kaip įrodymais tolesnei analizei ir išvadoms. Mes stengėmės būti praktiški rinkdami, aiškindamiesi ir analizuodami duomenis tam, kad galėtume padaryti tik tokias išvadas, kokias leidžia padaryti mums pateiktų duomenų kokybė. Mes atlikome patikrą vietoje tam, kad galėtume įvertinti vietos kontrolieriaus atliekamą darbą, išsiaiškinti kokios problemos kyla eilinę darbo dieną, kai priimami interesantai, išsiaiškinti kokie klausimai kyla ir kaip į juos atsakoma, ar pakanka kompetencijų ir teisinių svertų operatyviai spręsti einamuosius uždavinius.

Norime pastebėti, kad TELŠIŲ RATC parengta tekstinio pobūdžio informacija – aiškinamieji raštai, metiniai pranešimai ir kiti susiję dokumentai yra didelės apimties, formaliai atitinka tokių dokumentų informacijai keliamus reikalavimus. Norėtume atkreipti dėmesį į tai, kad pateikiamoje

informacijoje yra netikslumų dėl sąvokų ir terminų naudojimo, atskleidimai galėtų būti pateikiami prieinamiau tokios informacijos vartotojui, kurie nėra finansų specialistai. Manome, kad dėl nurodytų dalykų atsiranda prielaidos, kad dalis informacijos ar atskleidimų gali būti netinkamai ar neteisingai suprasti arba visai nesusilaukti dėmesio, o finansiniai rodikliai, kai nepateikiami komentarai, nepakankamai informatyvūs konkrečiai veiklos sričiai.

Atlikę sutartas procedūras, toliau pateikiame savo pastebėjimus ir įvertinimus kaip veiklos audito rezultatą.

IV. UAB Telšių regiono atliekų tvarkymo centro vidaus administravimas ir valdymas

TELŠIŲ RATC vidaus administravimo ir valdymo dalyko objektu buvo TELŠIŲ RATC vidaus kontrolės sistema, kurios dėka siekiama užtikrinti TELŠIŲ RATC veiklos teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą, rezultatyvumą ir skaidrumą, strateginių ir kitų veiklos planų įgyvendinimą, turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą ir išsamumą, sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi bei su visa tuo susijusių rizikos veiksnių valdymą.

Visos TELŠIŲ RATC veiklos audito metu atliktos procedūros ir TELŠIŲ RATC vidaus kontrolės sistemos įvertinimas apėmė ir buvo susijęs su:

1. akcininkų visuotinių susirinkimų nutarimų vykdymo kontrolės įvertinimu;
2. valdybos nutarimų vykdymo kontrolės įvertinimu;
3. TELŠIŲ RATC darbuotojų veiklos kontrolės įvertinimu, susijusiu su:
pareiginių nuostatų, TELŠIŲ RATC administracijos darbo tvarkos taisyklių vykdymu;
pareigų skyrimu, įgaliojimų suteikimu ir atsakomybės nustatymu;
4. TELŠIŲ RATC atliekamų procedūrų, susijusių su dokumentų pateikimu vykdymui ir apsvaistymui atsakingiems asmenims ar TELŠIŲ RATC valdymo organams, atsakymų parengimu ir išsiuntimu atitinkamiems subjektams; įvertinimu;
5. TELŠIŲ RATC dokumentų rengimo, tvarkymo ir saugojimo pagal nustatytas taisykles įvertinimu;
6. TELŠIŲ RATC turto panaudojimo ir apsaugos kontrolės įvertinimu;
7. TELŠIŲ RATC pirkimų planavimo, sudarymo ir vykdymo kontrolės įvertinimu;
8. sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims, tame tarpe ir priežiūros institucijoms, laikymosi kontrolės įvertinimu.

Tuo tikslu Bendrovei buvo pateiktas klausimynas, kurį sudarė 72 išplėstiniai klausimai, ir atliktas specialių dalykų, susijusių su aplinkosauga, aptarimas. Remiantis gauta informacija pateikiame tokius pastebėjimus dėl veiklos ir valdymo dalykų.

1) Visuotinių TELŠIŲ RATC akcininkų susirinkimų nutarimų vykdymo kontrolės įvertinimas.

TELŠIŲ RATC direktorius užtikrina visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų įgyvendinimą ir kontroliuoja jų vykdymą. Direktorius, vadovaudamasis savo pareiginėmis nuostatomis, organizuoja visuotinių akcininkų susirinkimų nutarimų vykdymą.

Esminių pastabų dėl visuotinių akcininkų susirinkimų nutarimų kontrolės nėra, kontrolė atliekama vadovaujantis suformuota praktika.

2) Valdybos nutarimų vykdymo kontrolės įvertinimas.

Atsakingas asmuo už valdybos nutarimų įgyvendinimą – TELŠIŲ RATC direktorius, kuris ir pateikia informaciją apie priimtų nutarimų vykdymą/vykdymo eigą. TELŠIŲ RATC direktorius organizuoja valdybos nutarimų vykdymą, pastabų ir pasiūlymų įgyvendinimą ta apimtimi, kuri yra numatyta jo pareiginiuose nuostatuose.

Valdybos narių skaičius – 4 asmenys. Pagrindinės valdybos narių funkcijos pateikiamos įstatuose. Valdybos nutarimų vykdymo kontrolė ir jos procedūros yra atliekamos vadovaujantis suformuota praktika.

Esminių pastabų dėl valdybos vykdymo kontrolės procedūrų nėra, reikšmingų neatitikimų, neatskleistos informacijos nenustatyta.

3) TELŠIŲ RATC darbuotojų veiklos kontrolės įvertinimas, susijęs su pareiginių nuostatų, TELŠIŲ RATC administracijos darbo tvarkos taisyklių vykdymu; pareigų skyrimu, įgaliojimų suteikimu ir atsakomybės nustatymu.

Vienasmenio valdymo organo – direktoriaus, veiklos pagrindas – TELŠIŲ RATC įstatai, pareiginiai nuostatai. Visi asmenys, su TELŠIŲ RATC susiję darbo santykiais, turi pareiginius nuostatus, yra su jais susipažinę ir įsipareigoję juos vykdyti pasirašytinai. Pareiginiai nuostatai visais reikšmingais atžvilgiais atitinka tokiam dokumentui keliamus reikalavimus, juose numatytos darbuotojo teisės, pareigos ir atsakomybė, darbuotojas supažindinamas su Darbo tvarkos taisyklėmis, kurių įsipareigoja laikytis.

TELŠIŲ RATC direktorius be kitų jam deleguotų funkcijų, yra atsakingas už kitų samdomų darbuotojų efektyvų darbą ir veiklos rezultatus. Pareiginių nuostatų, darbo tvarkos taisyklių, pareigų paskyrimo, įgaliojimų suteikimo ir atsakomybės nustatymo, vykdymo kontrolė, nuobaudų už jų nesilaikymą tvarka yra nustatyta.

Esminių pastabų dėl TELŠIŲ RATC darbuotojų veiklos, susijusios su pareiginių nuostatų, TELŠIŲ RATC administracijos darbo tvarkos taisyklių vykdymu, pareigų skyrimu, įgaliojimų suteikimu ir atsakomybės nustatymu nėra, reikšmingų trūkumų nenustatyta.

4) TELŠIŲ RATC atliekamų procedūrų, susijusių su dokumentų pateikimu vykdymui ir apsvaistymui atsakingiems asmenims ar TELŠIŲ RATC valdymo organams, atsakymų parengimu ir išsiuntimu atitinkamiems subjektams, įvertinimas.

TELŠIŲ RATC reglamentuota kokiuose registruose ir kaip turi būti registruojama, vizuojama, pasirašoma ir saugoma gaunama bei siunčiama korespondencija, vadovaujamas ir suformuota praktika. TELŠIŲ RATC biuro administratorius yra atsakingas už gaunamos ir siunčiamos korespondencijos registravimą, taip pat atlieka visas kitas su tuo susijusias funkcijas, numatytos šios pareigybės pareiginiuose nuostatuose. Tiesioginę šio darbuotojo atliekamų funkcijų kontrolę pagal savarankiškai pasirinktas kontrolės procedūras atlieka TELŠIŲ RATC direktorius.

Esminių pastabų dėl TELŠIŲ RATC gaunamos ir siunčiamos korespondencijos, susijusios su dokumentų pateikimu vykdymui ir apsvaistymui atsakingiems asmenims ar TELŠIŲ RATC organams, atsakymų parengimu ir išsiuntimu atitinkamiems subjektams kontrolės nėra, reikšmingų neatitikimų, pažeidimų nenustatyta.

5) TELŠIŲ RATC dokumentų rengimo, tvarkymo ir saugojimo pagal nustatytas taisykles įvertinimas

TELŠIŲ RATC dokumentacijos planas yra patvirtintas TELŠIŲ RATC direktoriaus įsakymu. TELŠIŲ RATC dokumentų rengimo, tvarkymo, saugojimo, archyvavimo kontrolė vykdoma vadovaujantis suformuota praktika, atskiros tvarkos ar reglamento nėra.

Esminių pastabų dėl TELŠIŲ RATC dokumentų rengimo, tvarkymo ir saugojimo pagal nustatytus raštvedybos, archyvavimo taisyklių ir TELŠIŲ RATC tvarkų reikalavimus kontrolės nėra, reikšmingų trūkumų nenustatyta.

6) TELŠIŲ RATC turto panaudojimo ir apsaugos kontrolės įvertinimas

Už TELŠIŲ RATC turto saugumą ir tinkamą jo panaudojimą yra atsakingas TELŠIŲ RATC direktorius. Kasmet yra atliekama TELŠIŲ RATC turimo turto inventorizacija. Turto inventorizacijos aktų pagrindu, po to, kai juos patvirtina TELŠIŲ RATC, yra atliekami reikiami patikslinimai ir korektūros buhalterinėje apskaitoje. Visi ilgalaikio turto vienetai turi unikalius inventorinius numerius, todėl inventorizacijos metu juos galima identifikuoti. Nors TELŠIŲ RATC turto saugumą ir tinkamą jo panaudojimą yra atsakingas TELŠIŲ RATC direktorius, tačiau ir TELŠIŲ RATC darbuotojų pareiginiuose nuostatuose yra nurodyta asmeninė atsakomybė už jiems patikėtas materialines vertybes bei pareiga dėl netinkamo turto panaudojimo ir apsaugos padarytus nuostolius atlyginti TELŠIŲ RATC.

TELŠIŲ RATC apskaitos ir kontrolės procedūros numatytos TELŠIŲ RATC inventorizavimo taisyklėse, auditoriai jokių apribojimų ar pastabų šiuo klausimu nepateikė, kitų alternatyvių procedūrų, suteikiančių didesnę užtikrinimą, mes pritaikyti negalėjome.

Esminių pastabų dėl TELŠIŲ RATC turto apskaitos bei kontrolės nėra.

7) TELŠIŲ RATC pirkimų planavimo, sudarymo ir vykdymo kontrolės įvertinimas

TELŠIŲ RATC pirkimus vykdo vadovaudamasis viešųjų pirkimų taisyklėmis, atsižvelgdamas į aktualius pakeitimus. Mums buvo pateikti pirkimų planai, mes įvertinome tokių pirkimų kontrolės procedūras.

Duomenys apie sudarytas ir galiojančias sutartis, susijusias su atliekų tvarkytojais, pagal savivaldybes pateikiami 12 priede.

Esminių pastabų dėl pirkimų planavimo, sudarymo ir vykdymo kontrolės nėra, pažeidimų ar neatitikimų nenustatyta.

8) Sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymosi kontrolės įvertinimas.

Sudarytų sutarčių su trečiaisiais asmenimis apskaitą tvarko TELŠIŲ RATC biuro administratorius. Į šį registrą įtraukiamos paslaugų, prekių pirkimo, nuomos ir kitos sutartys, nurodoma papildoma informacija, reikalinga pasirašytų sutarčių vykdymo kontrolei užtikrinti. TELŠIŲ RATC direktorius tiesiogiai yra atsakingas už sutartinių įsipareigojimų vykdymą pagal pasirašytas sutartis. Yra pradelstų įsipareigojimų, pretenzijų dėl netinkamo sutartinių įsipareigojimų vykdymo.

Vadovaujantis suformuota praktika pakankama sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolės procedūra yra laikytina atlikta įsiskolinimų inventorizacija 2017-12-31 dienos būklei.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad TELŠIŲ RATC visų sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims nevykdo laiku, tačiau situacija kontroliuojama. Atskirais atvejais tai yra susiję su teisminiais ginčais dėl skolos dydžio. Tiek, kiek tai nekeičia sutartinių įsipareigojimų, skolos dydžio ir nepatiriama papildomų sąnaudų. Bendrovė stengiasi lanksčiai reaguoti į tiekėjų prašymus keisti atsiskaitymo tvarką, užtikrinti atliekų tvarkymo grandinėje dalyvaujančių tiekėjų finansinį stabilumą ir nepertraukiamą viešojo intereso - atliekų tvarkymo paslaugos vykdymą pagal reglamentuotą tvarką.

Kaip ir buvo pastebėta pasisakant atskirais vidaus kontrolės klausimais, esminių pastabų nėra. Didžiąja dalimi efektyvaus ir rezultatyvaus TELŠIŲ RATC darbo pagrindas – ilgamečių darbuotojų patirtis, maža kadro kaita ir kompetencijos. Pati vidaus kontrolės sistema yra tinkamai dokumentuota, naudojamos tvarkos, metodikos, taisyklės yra įdiegtos ir taikomos, nuolat atliekami atnaujinimai, atsižvelgiant į išryškėjusius trūkumus, pasikeitus vadovybės poreikiams vienu ar kitu pjūviu gauti duomenis, teisinei bazei ir išorinių informacijos vartotojų užklausoms. Visos rekomendacijos dėl kylančių problemų sprendimo, nepakankamo programinių priemonių funkcionalumo (ryšys tarp skirtingų programų, automatinis duomenų perkėlimas ir kt.) reikalautų papildomų piniginių resursų, todėl perspektyvoje tokias išlaidas derėtų planuoti.

V. Vietinės rinkliavos už komunalines atliekas apmokestinimo taikymas pagal atskiras mokėtojų grupes, apmokestinimo pagrindimas, vietinės rinkliavos mokesčių surinkimas

1) Rinkliava kaip pagrindinis pajamų šaltinis

Komunalinių atliekų tvarkymas turi būti organizuojamas taip, kad skatintų atliekas naudoti ir perdirbti. Taikydama įvairius atliekų surinkimo būdus ir priemones, Bendrovė privalo užtikrinti, kad jos aptarnaujamose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose, asmenims rūšiuojant atliekas jų susidarymo vietoje, atskirai būtų surenkamos šios komunalinės atliekos: pavoingosios atliekos; biologiškai skaidžios atliekos (žaliosios atliekos ir maisto / virtuvės atliekos); antrinės žaliavos – popierius ir kartonas, stiklas, plastikas, metalas, įskaitant pakuočių atliekas; elektros ir elektroninės įrangos atliekos; naudotos padangos; didelių gabaritų komunalinės atliekos (pavyzdžiui, baldai ir kitos); statybos ir griovimo atliekos; tekstilės atliekos; mišrios komunalinės atliekos (po rūšiavimo likusios atliekos). 2017 metais šios paslaugos teikimo kainodara buvo formuojama vadovaujantis solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo principais ir principu „teršėjas moka“. 2017 metais vietinė rinkliava buvo pagrindinis atliekų tvarkymo paslaugų finansavimo šaltinis.

2017 metais Bendrovė naudojosi finansavimo lėšomis iš ES ir nacionalinio biudžeto fondų ir vykdė šiuos projektus:

- Projektas Nr. 2003/LT/16/P/PE/016;
- Projektas Nr. VP3-3.2-AM-01-V-01-015;
- Projektas Nr. VP3-3.2-AM-01-V-02-009;
- Projektas Nr. 05.2.1-APVA-R-008-81-0001. Projektas Nr. 05.2.1-APVA-R-008 „Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra Telšių regione“. Projekto tikslas - tobulinti Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos infrastruktūrą sukuriant ir išplečiant komunalinių atliekų rūšiavimo surinkimo, paruošimo naudoti pakartotinai pajėgumus, informuojant

visuomenę atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais. Projekto įgyvendinimo laikotarpis 2017-2019-12-31 d. (2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicinių veiksmų programa);

- Aplinkos apsaugos investicinis projektas „Biofiltras, skirtas sieros vandenilio, amoniako ir kitų oro teršalų valymui“.

Pagal pasirašytas sutartis Bendrovė turėjo galimybę gauti ir kitų lėšų, tačiau jos nebuvo gautos dėl to, kad nevyko aktyvaus sąvartyno kaupio išdujinimo procesas.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ir operatorius UAB „Veistas“ elektros energijos praktiškai negamino ir reikšmingų pajamų iš šios veiklos negavo. Tokią padėtį patvirtino ir LR Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos patikrinimo akte nurodytos UAB „Veistas“ pajamos iš elektros energijos gamybos. Tikėtina, kad pajamos negautos dėl to, kad ekonomiškai elektros energijos pagal turimus dujų kiekius neapsimoka, taip pat turi būti atsižvelgta į pakitusią elektros energijos kainą, kai iš atsinaujinančių energijos šaltinių jos gali neapsimokėti. Iki 2012 metų rugpjūčio mėnesio elektros kaina iš atsinaujinančių šaltinių buvo - 0,30 Lt (0,86886 Eur)/kWh su galimybe naudoti iki 30 procentų gamtinių dujų - (0,155 Lt (0,044891 Eur)/kWh – tai elektros rinkos kaina) plus 0,145 Lt(0,041995 Eur)/kWh – tai viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kaina). Nuo 2012 metų rugpjūčio mėnesio yra nustatomos tokios kainos - 0,30 Lt/ kWh (0,86886 Eur/kWh) iš biudujų (0,155 Lt/ kWh (0,044891Eur/kWh) – tai elektros rinkos kaina , plus 0,145 Lt/ kWh (0,041995 Eur/kWh) – tai viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kaina) ir tik 0,155 Lt/ kWh (0,044891 Eur/kWh) iš gamtinių dujų. Tokie kainų pasikeitimai galėjo nulemti tą faktą, kad vėlesniais laikotarpiais buvo degintos tik biudujos, nebegaminat elektros energijos net savo tikslams.

Duomenys apie rinkliavos mokėtojus pagal savivaldybes pateikiami 2 priede.

2) Investicinių projektų įgyvendinimo problemos

Bendrovė yra pasirašiusi su UAB „Ekotiksiai“ ir UAB „Manfula“ sutartį dėl Jėrubaičių sąvartyno išskiriamų dujų surinkimo ir utilizavimo paslaugos, naudojant jas naudingos energijos gamybai. Pagal mums pateiktus duomenis (šalių susirašinėjimas, faktinis atliktų darbų stovis objekte) investicinis projektas yra įstrigęs. Minėtos įmonės negavo ir labai tikėtina, kad negaus finansavimo lėšų ir ES fondų, todėl projekto vystymas gali ir neturėti aiškos ateities. Remiantis mūsų turimais duomenimis, kitos verslo įmonės Lietuvoje tokį finansavimą yra gavusios. Mes matėme, kad verslo įmonės kartu su Bendrove stengėsi atlikti veiksmus (dujų kiekio apimtį padidinti galimybė, iš ES lėšų vykdyto projekto keitimai siekiant padidinti dujų resursus elektros energijos gamybai ir kt.), tačiau faktinės aplinkybės ir teisinis reglamentavimas yra toks, kad panašaus pobūdžio korekcijos ar papildymai gali būti atliekami tik po 5 metų pasibaigus projektui t.y. kol kas projekto vykdytojas yra įspraustas į rėmus. Ar reali situacija bus tokia, kad, sujungus sąvartyno ir MBA gamyklos resursus, žaliavos kiekis elektros gamybai bus pakankamas, mes nesame tikri, taip pat reikia atsižvelgti ir į kainų politiką (kainos kitimas, susijęs su elektros energija iš atsinaujinančių šaltinių pateiktas aukščiau). Mes matėme, kad investicinio projekto vykdytojai, kurie yra užėmę pasyvią poziciją ir pažeidę sutartinius įsipareigojimus, tebelaiiko sąvartyne savo įrangą – degančią žvakę, ir, matyt, tikisi tęsti projektą, tačiau mes tuo abejojame, nes neturime faktinių įrodymų dėl realiai gautinos ekonominės naudos. Atkreipiame dėmesį į tai, kad šiuo metu vyksta pasyvus išdujinimo procesas ir kaupė dujų nuolat mažėja, todėl neatlikus likutinio biudujų kiekio tyrimo ir nenustačius kasmetinio pokyčio kaupė į šį klausimą atsakyti nėra galimybės. Yra pavyzdžių, kai dėl nepakankamo dujų kiekio, net ir gavus finansavimą generatoriui iš ES lėšų (vertė apie 1 mln. eurų), įmonių veikla yra nuostolinga. Verslo įmonių lūkesčiai, kad sujungus sąvartyno ir gamyklos dujų resursus, gali būti ir nerealizuoti,

pasigaminti ir parduoti elektros energijos už tinkamą kainą nepavyktų, tuo pačiu ir Telšių RATC laukiamų pajamų negautų. MBA resursai per metus – 50 tūkst. tonų, įvežama apie 30 tūkst. tonų, gamyklos pajėgumai išnaudojami nepilnai. Aiškos tendencijos, kad atvežamų į sąvartyną atliekų kiekis didėtų, taip pat nėra. Užstato sistema ženkliai sumažino įvežamų į MBA atliekų kiekį, ketinama surinkti ir kitą tarą (degtinės buteliai, stiklainiai ir kt.). Tikėtina, kad papildomų lėšų šaltinių nebus, todėl belieka remtis pagrindiniu atliekų sutvarkymo finansavimo šaltiniu – rinkliava, kurią sumoka gyventojai ir juridiniai asmenys.

3) Sąvartyno eksploatavimo problemos

Sąvartyno naudingo tarnavimo laikas pagal Bendrovės apskaitos politiką – 20 metų. Jau dabar sąvartynas yra beveik užpildytas, reikalinga plėtra ir su tuo susijusios piniginės lėšos. Bendrovė tikisi, kad naujai pastatytos atliekų deginimo gamyklos turėtų išspręsti šią problemą ir atliekų kiekis, paliekamas sąvartyne, nebeturėtų drastiškai augti net ir žinant, kad keičiasi atliekų struktūra, kai nuolat daugėja stabilato (atliekos, kurios nebetinka perdirbimui).

Mes matėme kaip yra eksploatuojamas programinis aprūpinimas darbui su GPAIS. Šiuo metu, nepaisant kompiuterizuoto duomenų apdorojimo, dar daug apskaitos procesų dubliuojama, surašomi rankiniai dokumentai. Nepaisant to, kad patikrinimų medžiaga nesuteikia pagrindo nerimauti dėl pažeidimų, tačiau atkreipiame dėmesį į tai, kad būtų tikslinga užtikrinti nuolatinį sąvartyno stebėjimą. Po sąvartyno užpildymo greičiau, negu tikėtasi, gali slėptis ir nesvertų atliekų patekimas į sąvartyną, nes techniškai tai įmanoma. Siekiant sumažinti tokios rizikos lygį, galima būtų įvesti nuolatinę sąvartyno, patalpų kur išrašomi dokumentai, priimamos piniginės lėšos, stebėseną videokamerų pagalba. Įrašų peržiūra, stebėseną darbo metu būtų tinkama priemone kontroliuoti patenkančių į sąvartyną atliekų kiekį, darbuotojų darbo kokybę, nes šiuo metu papildomi surašomi dokumentai, dubliuojantys kompiuteriniu būdu registruojamus duomenis, papildomo užtikrinimo nesuteikia, tik, galbūt, būtų reikalingi sutrikus kompiuterinėms sistemoms arba tapti papildomu įrodymu galimų nesutarimų su vežėjais/teršėjais atveju. Video įranga nėra brangi, tačiau efektyvi priemonė atliekant stebėsenos ir prevencijos veiksmus. Video duomenų saugojimo tvarka ir terminai turėtų būti nustatomi atsižvelgiant į suformuotą praktiką ir teises normas. Nustatyti pažeidimai turi būti išnagrinėti, kalti asmenys informuoti apie padarytus pažeidimus ir patraukti atsakomybėn laiku ir tinkamai.

Mūsų nuomone, suformuota procesų stebėsenos ir kontrolės praktika turėtų būti išsamiau aprašyta, pateikta kaip metodika su procedūrų aprašymu.

3) Bendrovės sąnaudos, susijusios su MBA gamykla

Didelė gyventojų mokamos kainos dalis yra skiriama MBA eksploatacijai, kai mokama kaina MBA eksploatuojančiai privačiai verslo įmonei nuolat didėja dėl pasikeitusios atliekų morfologijos. Nepaisant to, kad Bendrovė ginčija taikomus indeksavimo metodus ir audito metu aptariant šiuos dalykus pavyko identifikuoti skirtumus dėl neteisingai taikomo kintamųjų, dalyvaujančių kainos skaičiavime, sąvokų interpretavimo iš UAB „Veistas“ pusės, tendencija išlieka – kaina keisis ir galimai didės. UAB „Veistas“ vykdo visas sutarties sąlygas, tame tarpe ir teikia Bendrovei savo audituotas ataskaitas. 2017 m. gruodžio 31 d. šios verslo įmonės finansinė būklė buvo nepatenkinama, nes akcininkų nuosavybė buvo mažesnė nei 50 procentų jos įstatinio kapitalo, auditą atlikęs auditorius dalyko pabrėžimo pastraipoje nurodo, kad 2017 m. gruodžio 31 d. Įmonės trumpalaikiai įsipreigojimais viršijo trumpalaikį turtą 73,1 tūkst.eurų suma, o nuosavas kapitalas yra neigiamas. Šios aplinkybės

rodo, kad UAB „Veistas“ nevykdo LR Akcinių bendrovių įstatymo kapitalo pakankamumo reikalavimų ir išlieka reikšmingas neapibrėžtumas, kuris galėtų kelti abejones dėl įmonės veiklos tęstinumo, kuris priklauso nuo savininkų galimybių padengti nuostolius. Taip pat auditorius atkreipia dėmesį į tai, kad įmonė kreipėsi į teismą dėl 133,7 tūkst. eurų sumos, kurią pripažino pajamomis, priteisimo iš Telšių RATC. Mes matėme, kad UAB „Veistas“ 2017 metais dirbo pelningai, tačiau gauto pelno nepakako sukauptiems nuostoliams dengti. Įvertinus nurodytas aplinkybes, suprantama, kad verslo įmonė vykdys tik tokią ekonominę veiklą, kuri reikalinga padėčiai stabilizuoti ir atsisakys bet kokios nuostolingos ar nepelningos veiklos, siekdama maksimalios naudos pagal pasirašytos sutarties sąlygas. Mums susidarė toks įspūdis, kad MBA eksplotavimo kainos sudedamosios dalys nėra jau tokios aiškios – ar tikrai nėra įkalkuliuotos nebūtinų komponentės ir pan., ar kainos paskaičiavimo formulėse neslypi klaidų, nepagrįstai keičiančių kainą pasikeitus atliekų morfologijai. Reikia pripažinti, kad tikrųjų sąnaudų ir privalomųjų paslaugų apimtį Bendrovei nepavyktų sužinoti. Tam yra tik vienas patikimas metodas – perimti gamyklą į savo rankas, tačiau bent kol kas tokios galimybės nėra, nes nėra sutarties pažeidimo požymių. MBA operatorius savo įsipareigojimus vykdo, sutarties galiojimo laikas – 10 metų. Būna teisingai ir sąžiningai įvertinti sutartyje numatytą kainos indeksavimo metodiką, taikyti reikiamus dydžius, pasistengti techninius ir skaičiavimo dalykus aiškintis derybų būdu, kuo mažiau įtraukiant Bendrovę į teisinius ginčus ir taip taupant lėšas teisinių paslaugų apmokėjimui ir užkraunant šią naštą gyventojams.

Tenka dar kartą pastebėti, kad patikrinti ar visą gautą pelną rodo verslo įmonė, kuri yra įmonių grupės narė, nėra galimybės. Galima tik daryti prielaidą, kad perėmus gamyklos eksploatavimą ir naudojantis dabar jau pastatytais deginimo įrenginiais, kaina galėtų mažėti. Tokia prielaida yra peremta tuo, kad kai kuriuose regionuose taip ir yra padaryta. Vis gi, reiktų atsižvelgti į naujai atsiradusių technologinių priemonių įtaką. Atsiradus šiuolaikiniam deginimo įrenginiui Klaipėdoje, MBA gamykla kaip technologiškai pasenusi, gali būti ir uždaryta, o jos eksploatavimas tik brangins atliekų tvarkymą, nes tokį patį rezultatą bus galima pasiekti kitomis priemonėmis, kurios yra pigesnės,

3) Bendrovės sąnaudos, susijusios su vežėjų paslaugomis

Kita didelė kainos komponentė – atliekų vežimo paslaugos. Vežimo paslaugas teikia privačios verslo įmonės, laimėjusios konkursą, pirkimo kriterijus – mažiausia kaina. Paslaugas teikia keli vežėjai t.y. monopolio nėra.

Vyrauja nuomonė, kad pigiausiai rinkliavos administravimo ir vežėjų kontrolės funkcijas atlieka atliekų tvarkytojas savo jėgomis, kai siekiama tik padengti kaštus ir nesiekama pelno. Remiantis kitų savivaldybių patirtimi, tokias paslaugas perėmus privačioms verslo įmonėms ir jas įtraukus į grandinę kaina didėja. Reikia pastebėti, kad vežėjų paslaugas 2017 metams pavyko nupirkti sėkmingai, vežimo paslaugos atpigo. Paslaugos atliekamos laiku, užtikrinant kokybę. Įvertinus šiuo metu turimus duomenis, tokią padėtį geriausiai iliustruoja Mažeikių savivaldybės pirktų paslaugų kaina palyginus su UAB „Mažeikių komunalinis ūkis“ teiktų paslaugų kaina.

4) Trūkumų, susijusių su tarša, identifikavimo problemos

Miestuose matomi trūkumai, apie kuriuos ir mes buvome informuoti, ne visais atvejais yra susiję Bendrovės vykdoma veikla. Už rūšiavimo kontenerius ir pakuočių surinkimą yra atsakinga Pakuočių tvarkytojų asociacija ir LR aplinkos ministerija. Remiantis vieša informacija, galima sakyti, kad LR aplinkos ministerijos priežiūra viceministrų lygiu yra neaiški, kaip ir visa situacija šioje institucijoje iš esmės. Jei gyventojai mato perpildytus ir neišvežtus rūšiavimo kontenerius, tai kaltina

savivaldybes, nors tai nėra jų atsakomybės sritis ir gyventojai už tai nemoka. Ar tokių atliekų sutvarkymas galėtų tapti Bendrovės veiklos objektu, taip pat būtų galima pagalvoti. Dabar iš šios veiklos pelnosi privačios įmonės.

Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, atliekų sutvarkymo grandinėje yra pakankamas kiekis verslo įmonių, o Bendrovė faktiškai užsiima tik administravimu ir priežiūra. Ar esant tokiam pasidalijimui gyventojai mokės mažiausią galimą kainą, garantijų nėra. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Bendrovei būtų sudėtinga papildomai pačiai tvarkyti pakuotes, vežimo paslaugas, nes tai susiję su investicijomis į ilgalaikį turtą – reikia specialios įrangos, konteinerių ir pan., tačiau egzistuoja garantuotos rinkliavos lėšos, todėl konteinerių ar įrangos įsigijimas išsimokėtinai ar nuoma galėtų būti realiai įgyvendinamas dalykas. Bendrovė 2017 metais specialią techniką, kurios nereikia nuolat naudoti, nuomojosi. Visiems turto įsigijimams turi pritarti valdyba ir tik tuo atveju, jei būtų garantuotas tokios technikos atsiperkamumas, apkrovimas ir kt. Atkreipiame dėmesį į MBA gamyklos pajėgumus ir faktiškai sutvarkomų atliekų kiekį, kai resursai yra neišnaudojami.

Duomenys apie bešeimininkių atliekų sutvarkymą ir finansavimo šaltinius pateikiami 16 priede.

Patikros vietoje metu mes norėjome įsitikinti ar tikrai gyventojai žino už ką atsako TELŠIŲ RATC, o už ką – kiti juridiniai asmenys. Nors, pavyzdžiui, Bendrovės nuomone, gyventojai žino, kad UAB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ atlieka šalutinių gyvūninių produktų tvarkymą, gamybą (galvijų oda), vykdo didmeninę prekybą (mėsos, kaulų miltai, lydyti techniniai riebalai) ir intensyvūs kvapai Kalakutiškėse tikrai nesietini su Bendrove, turinčia ten sąvartyną, tačiau papildomi paaiškinimai ir atsiribojimas nuo gyventojų pretenzijų šiuo klausimu būtų tikslingas.

5) Rinkliavos dydžio pagrindimo aspektai

Pateikiame kelis pastebėjimus, kurie yra susiję su siekiamybe užtikrinti gyventojų teisę mokėti pagrįstą sąžiningą kainą už kokybiškai suteiktas paslaugas. Jei jau didinama kaina, Bendrovės vadovas turėtų gebėti argumentuotai politikams paaiškinti kaip, kodėl ir kam ta kaina didinama. Tokia pati prievolė atsiranda ir politikams, kurie turėtų išgirsti argumentus, turėti pakankamai politinės valios įgyvendinant tinkamą mokėjimo tvarką už komunalinių atliekų sutvarkymą. Be abejonės, šioje srityje nėra paprasta susiorientuoti, tačiau kitų šalių, kitų miestų ir kitų savivaldybių patirtis galėtų padėti priimti tinkamus ir teisingus sprendimus.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad konkrečiu atveju Bendrovės vadovas – taip pat ir politikas. Tame mes įžvelgiame ne tik viešai įvardijamų trūkumų, bet ir privalumų – gebėjimą kalbėtis su politikais, tinkamą situacijos vertinimą santykyje su gyventojais, verslininkais, savivalda.

Telšių RATC juridinis statusas – uždaroji akcinė bendrovė, kurios tikslas pelno siekimas ir jo panaudojimas akcininkų interesams tenkinti. Dėl šios priežasties šio juridinio asmens vadovybės valdymo ir veiklos vykdymo suvokimas neturėtų būti suprantamas kaip viešosios įstaigos valdymas ir su tuo susiję dalykai. Nors keli regioniniai atliekų tvarkymo centrai ir turi viešosios įstaigos statusą, tačiau Bendrovė savęs su jais tapatinti neturėtų ir veikti kaip tai numatyta Bendrovės įstatuose, kaip pelno siekianti įmonė.

Rinkliavos dydis turėtų būti toks, kad užtikrintų bent jau rinkliavos dydį skaičiavusių konsultatų (UAB Smart Continent LT, kontaktinis asmuo Karolis Bliabas) pasiūlytuosius 5 procentus pelno. Mes matėme, kad MBA gamyklos įrenginiams, sąvartynui eksloatuoti bus reikalingos ne tik einamosios ir eksploatacinės medžiagos, bet ir atskirų komplektuojančių dalių, mazgų ir pan. įsigijimas, modernizacija, taip pat reiktų turėti ir lėšų investiciniams projektams arba bent dalyje projektų prisidėti nuosavomis lėšomis, didinant galimybes gauti finansinių resursų iš kredito įstaigų.

Atliekų tvarkymo paslaugų spektras plečiasi. Papildomai statomi konteineriai žaliosioms atliekoms, perkamos jų atvežimo paslaugos į ŽAKA. Bendrovė deklaruoja, kad ši paslauga gyventojams papildomai nekainuos, šios paslaugos kainą kompensuos komunalinių atliekų vežimo ir sutvarkymo išlaidų sumažėjimas. Tokie argumentai, nepagrįsti skaičiavimais, mūsų neįtikino, ypač kai yra signalų, kad komunalinių atliekų vežimo ir sutvarkymo išlaidos nemažėja.

Tas pats sakytina ir apie maistinių atliekų surinkimą, kurio Bendrovė nenumato daryti, nes tai tikrai pareikalautų papildomų kaštų. Skaičiavimai mums pateikti nebuvo.

6) Rinkliavos mokėtojų identifikavimas ir problemos

Pagrindinis duomenų šaltinis – Registrų centro registras. Remiantis viešai žinoma informacija, Registrų centras turi problemų tvarkant duomenis, bet, deja, pakaitalo šiam šaltiniui nėra.

Analitiniai duomenys apie rinkliavos mokėtojus pateikiami 3 priede.

Siekiant papildyti informacijos šaltinių sąrašą, pateikiame šiuos pastebėjimus.

Duomenų apsaugos įstatymas apribojo teisę gauti duomenis apie gyventojų mirties atvejus (duomenys apie sveikatą). Rinkliavą administruojantys asmenys neturi galimybės laiku nutraukti pranešimų siuntimo mirusiesiems, nepagrįstai skaudina artimuosius tais atvejais, kai nesumokėjimo atveju pranešimas mirusiajam yra grasinančio pobūdžio. Skolų išieškojimas yra normalus reiškinys, tačiau kiekvienu atveju reikia pasirinkti tinkamą adresatą, o jei nėra tokios galimybės (mirusiojo turto ir įsipareigojimų perėmimas paprastai užtrunka) - siųsti pranešimą su faktinės aplinkybės atitinkančia informacija. Ar tikrai rinkliavą administruojantys asmenys negalėtų gauti sankcionuotos prieigos prie tokių duomenų, susijusių su viešuoju interesu, reiktų papildomo nagrinėjimo ar iniciatyvos.

Į apmokestinamų asmenų bazę neabejotinai turi būti įtraukiami naujai statomų objektų savininkai. Pastato teisinė registracija užsitęsia, tačiau taršos šaltinis atsiranda praktiškai nuo statybų pradžios. Kontrolieriai neturėtų neplaningai atlikti tokio pobūdžio patikrinimų tam, kad išplėstų rinkliavos mokėtojų ratą. Kiekviena statyba pradedama gavus atsakingų savivaldybės asmenų leidimą, toks leidimas registruojamas duomenų bazėje. Kontrolieriui reiktų prieigos prie tokios duomenų bazės tam, kad nuosekliai ir pilnai apimtimi papildytų rinkliavos mokėtojų sąrašą.

Savivaldybės turi turto, kurį išnuomoja, suteikia teisę naudotis patalpomis panaudos pagrindais, tačiau įrodymų dėl to, kad tokią naudą gaunantys asmenys yra rinkliavos mokėtojai, mums pateikta nebuvo. Atskiras straipsnis sąskaitose tokiems nuomininkams, panaudos gavėjams nėra išskirtas, tvirtinimų, kad rinkliava įskaičiuota į nuomos kainą, taip pat nėra.

Manome, kad informaciją apie sudarytas sutartis turėtų gauti ir Bendrovės kontrolieriai, kurie padėtų užtikrinti, kad kiekvienas teršiantysis už tai susimokėtų. Šiuo atveju, nėra svarbus rinkliavos dydis, o pats faktas, kad teršėjas neturi galimybės išvengti mokesčio už atliekų tvarkymą, sąžiningai atsiskaityti už faktiškai suteiktą paslaugą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad savivaldybių tarybos savo biudžeto sąskaita gali numatyti savivaldybės teritorijoje galiojančias rinkliavų (privalomų įmokų) lengvatas, todėl turi teisę kiekvieno gyventojų faktinę situaciją įvertinti individualiai ir priimti socialiai teisingus bei protingumo principą atitinkančius sprendimus ir sumažinti rinkliavos dydį arba iš viso nuo jos mokėjimo atleisti.

Kintamosios įmokos dedamosios nemoka nekilnojamojo turto objektų savininkai arba jų įgalioti asmenys, savivaldybių nustatyta tvarka deklaruoję, kad tam tikrą laikotarpį (ne trumpesnę kaip vienas metų ketvirtis ir ne ilgesnę kaip vieneri metai) nebus naudojamasi nekilnojamojo turto objektu ir iš šio objekto tuo laikotarpiu komunalinės atliekos nebus surenkamos. Savivaldybių nustatyta

tvarka deklaruoti galima ir ilgesnį kaip metai laikotarpį, kurį nebus naudojamas nekilnojamojo turto objektu, jeigu asmuo pateikia savivaldybei arba komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui išvykimą į užsienį ar kitą Lietuvos vietovę įrodančius dokumentus ar jų kopijas. Nuo 2019 m. sausio 1 d. pastoviosios vietinės rinkliavos ar įmokos dalies nemokės negyvenamųjų statinių, registruotųjų Nekilnojamojo turto registre, savininkai ar jų įgaliojimi asmenys, kurių statinyje yra įvykusi ir (ar) nepašalinta statinio avarija arba statinių naudojimą sustabdė statinio naudojimo priežiūrą atliekantis viešojo administravimo subjektas vadovaudamasis Statybos įstatymo nuostatomis.

Savivaldybės gali individualizuoti vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir komunalinių atliekų tvarkymą dydį. Pvz., rinkliavos ar įmokos kintamosios dalies nemoka nekilnojamojo turto objektų savininkai arba jų įgaliojimi asmenys, savivaldybių nustatyta tvarka deklaravę, kad tam tikrą laikotarpį nebus naudojamas nekilnojamojo turto objektu ir iš šio objekto tuo laikotarpiu komunalinės atliekos nebus surenkamos. Tai gi, dėl išvardintų dalykų gali mažėti planuojama surinkti/surenkama rinkliava.

Pasitaiko atvejų, kai atliekų turėtojai pageidauja pakeisti turimus konteinerius į mažesnės talpos konteinerius. Pateikus prašymą tokia paslauga yra suteikiama. Tačiau, tokiu atveju, būtų reikalinga ir stebėseną – dėl kokių priežasčių sumažėjo atliekų kiekis, ar nenukeliauja dalis atliekų į kitus konteinerius ir pan. Kai, pavyzdžiui, augant gamybai ar darbuotojų skaičiui, mažėja atliekų kiekis, galima įtarti, kad dalis atliekų patenka į mišriųjų atliekų konteinerius, esančius prie daugiabučių ir pan. Kokios patikimos priemonės (video stebėjimas, kitos patikros) galėtų būti taikomos, turėtų spręsti kontrolieriai.

7) Dėl dvinarės rinkliavos įvedimo tikslų ir taikomos metodikos ir problemų

Vienas iš požymių, kai einama kryptimi „teršėjas moka“ yra pastoviosios ir kintamosios dalies proporcija. Šiuo metu pastovioji dalis rinkliavos dalis Telšių regioninio atliekų centro zonoje esančiose savivaldybėse yra lygi kintamajai arba didesnė, Mažeikiuose dvinarė rinkliava neįvesta.

Vyksta nuolatinė diskusija, kaip teisingai nustatyti rinkliavos dydį, kai visi supranta, kad teršia ne kvadratiniai metrai, bet konkretūs asmenys, todėl bet kokių pasiūlymų rengimas ir rinkliavos dydžio nustatymas būtinai turėtų įvertinti šį faktorių.

Apžvelgsime atskirų savivaldybių metodikos ypatumus. Rinkliavos dydžiai ir taikomos metodikos yra pateiktos Telšių RATC tinklalapyje, prieinamos ir priimtinos.

Rietavo rajono savivaldybė yra nedidelė. Individualių namų gyventojams pastovioji vietinės rinkliavos dalis skaičiuojama nuo turto vieneto, o kintamoji – nuo konteinerių turio ir ištuštinimo dažnio. Daugiabučių namų gyventojai pastoviąją ir kintamąją vietinės rinkliavos dalis moka nuo turto vieneto.

Kaip mums buvo paaiškinta, esminių nusiskundimų iš rinkliavos mokėtojų pusės nėra. Asmenys, prie kurių privažiuoti nėra galimybės moka tik pastoviąją dalį (70 procentų), lengvatų suteikime aktyviai dalyvauja seniūnijos, nuolaidų ir išimčių skaičius ribotas. Skolininkų nedaug, šiuo metu tik 34 gyventojai. Patikros metu susidurta su mirusiųjų identifikavimo laiku problema, informacijos stoka dėl to kaip būtų galima sumokėti rinkliavą e-priemonėmis (gyventojas specialiai atvažiuoja į Lietuvą susitvarkyti mokestinių dalykų, nors tai galėtų atlikti e-būdu), trūko supratimo, kad už atliekų išvežimą, konteinerius yra atsakingas vežėjas ir su tuo susiję klausimai sprendžiami kreipiantis į vežėją (konteinerių tarnavimo laikas 10 metų, panaudos sutartis su gyventoju). Rinkliavos teisingumo užtikrinimui 2017 metais pradėtas konteinerių žymėjimas. Skundų dėl išvežimo praktiškai nebuvo, problemos iš UAB „Valdos“ pusės sprendžiamos operatyviai. Sunkumai kyla dėl to, kad kai kurie objektai neturi adresų Registrų centre (pagrindinis duomenų šaltinis), todėl svarbi komunikacija su

seniūnijomis, visi išvežami konteineriai turi būti priskirti konkrečiam mokėtojui. Kontrolierius turi galimybę tikrinti vežėjo duomenis, juos naudoti rinkliavos administravimo tikslams („Asmilis“).

Per metus daromi 2 apvažiavimai stambioms atliekoms išvežti, žalienos nesurenkamos. 2012 metais gyventojams buvo išdalintos kompostavimo dėžės, kurios po 5 metų tapo jų nuosavybe. Rietavo rajonas išsiskiria tuo, kad jame mažai gyventojų, mažai daugiabučių ir daug kaimiškų vietovių.

Bendravimo su Bendrovės atstovais metu gauti patikinimai, kad Rietavo savivaldybėje gyvenantys žmonės iš kitų išsiskiria atliekų tvarkymo kultūra.

Telšių rajono savivaldybės patvirtintą dvinarę rinkliavą sudaro pastovioji ir kintamoji dalys. Vadovaujantis 2016 m. balandžio 20 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 384, Pastoviąją Vietinės rinkliavos dalį moka visi savivaldybės teritorijoje esančio nekilnojamojo turto objektų (išskyrus žemės sklypus) savininkai ar įgalioti asmenys. Telšių rajono savivaldybė yra apsisprendusi, kad individualių namų gyventojams pastovioji vietinės rinkliavos dalis skaičiuojama nuo turto vieneto, o kintamoji – nuo konteinerių tūrio ir ištuštinimo dažnio. Daugiabučių namų gyventojai pastoviąją ir kintamąją vietinės rinkliavos dalis turėtų mokėti nuo turto vieneto.

Telšių rajono savivaldybės teritorijoje dvinarės rinkliavos struktūra - 70 procentų sudaro pastovioji dalis ir 30 procentų – kintamoji.

Juridiniai asmenys – pagal plotą (paslaugos ir prekyba), gydymo įstaigoms, kuriose dirba iki 10 darbuotojų, taikoma 50 procentų lengvata. Nuolaidų ir atleidimo nuo rinkliavos mokėjimo sistema yra aiški. Atliekų išvežimo paslaugas teikia UAB „Telšių keliai“.

Rinkliavos administravimui naudojamos programinės priemonės tiek iš Bendrovės pusės, tiek iš vežėjų pusės. Mes patikrinome savivaldybės konteinerių pakėlimus ir suliginome kiekinius skaičius su skaičiais, nurodomais rinkliavos pranešime, kuriame yra nurodomi sutartiniai kiekiai, atsižvelgiant į patalpų paskirtį, plotą ir konteinerio talpą. Bandant išsiaiškinti kaip atliekamos korekcijos pagal faktą, matėsi, kad programinės priemonės yra tobulintinos t.y. Bendrovės deklaruojamas faktas, kad iki šiol dar reikalingos rankinės korekcijos egzistuoja, akivaizdžiai trūksta funkcionalumo. Patikros vietoje metu, nors buvo ne gyventojų priėmimo diena, interesantai kreipėsi ir buvo priimti. Priežastys, dėl kurių kreipėsi gyventojai, analogiškos kaip ir anksčiau aprašytais Rietavo savivaldybės atvejais, ypatingų skirtumų nebuvo, tik didesnis interesantų skaičius.

Skolas administruoja 2 Bendrovės darbuotojai, vienas iš jų susijęs su 4 savivaldybių juridinių asmenų skolų administravimu.

Mažeikių rajono savivaldybė 2017 metais nepradėjo taikyti dvinarės rinkliavos. Tokia padėtis susidarė dėl užsitęsusių viešųjų pirkimų, kuriuos vykdė šio rajono savivaldybė.

2017 metais tokias paslaugas teikė UAB „Mažeikių komunalinis ūkis“, kurios akcininkas yra savivaldybė, ir kuri šiuo metu nuomoja perkrovimo stotį, tokiu būdu išlikdama atliekų tvarkymo grandinėje. Iki šiol vežimo paslaugų pirkimą savivaldybė vykdo pati, nedeleguodama šios procedūros Telšių RATC. Mes suprantame konkrečią situaciją, tačiau savivaldybei geriau vengti komercinio pobūdžio sandorių vykdymo. Nors ir neįvedus dvinarės rinkliavos, siekiama, kad būtų įgyvendintas principas „teršėjas moka“ ir užtikrinamas socialinio teisingumo principas (I, II grupės invalidai, sodininkai, pensininkai ir pan.). Vis gi, Mažeikių savivaldybėje yra numatyta pakankamai daug lengvatų, kurių administravimas reikalauja laiko, taikymo išaiškinimų ir papildomų kompetencijų iš vietoje dirbančio Bendrovės kontrolieriaus. Neįvedus dvinarės įmokos, Mažeikių savivaldybėje neskaičiuojama nuo konteinerio dydžio, pakėlimų skaičiaus. Mažeikių mieste yra didelis daugiabučių skaičius, todėl pereinant prie dvinarės įmokos svarbu pasirinkti tinkamą rinkliavos modelį.

Žalienos kompostuojamos Dargiuose ir kituose žalienas priimti galinčiuose sąvartynuose. Kaip jau buvo pastebėta, pertekliniai teisiniai reguliavimai kartais nustato neprotingus draudimus atliekų

šalinimui. Žaliosios 2017 metai buvo priimtinos tik iš gyventojų, atsižvelgiant į integruotos taršos prevencijos kontrolės reikalavimus, ribojami kiekiai. Savivaldybė norėtų ir leistų spręsti problemą remiantis protingumo principu, tačiau reikia paaisyti reikalavimų dėl finansavimo lėšų panaudojimo ir veiklos pasibaigus projektui (5 metai).

Kaip mums buvo paaiškinta, Mažeikių savivaldybė yra linkusi įsigyti vežėjų paslaugas su visu sutvarkymu. Ši nuostata netaikytina tik buitiniams atliekoms, kurios turi būti išvežamos į Jėrubaičių sąvartyną UAB „Veistas“ sutvarkymui.

Mažeikių rajone yra nemažai bešeiminkio turto, kai nėra galimybės rinkti rinkliavą. Taip pat egzistuoja problema su teisiškai neįregistruotu turtu. Įsivedant dvinarę rinkliavą papildomai reiktų įvertinti ir šias aplinkybes.

2017 metais **Plungės rajono savivaldybė** taip pat įvedė dvinarę rinkliavą, patvirtino jos skaičiavimo metodiką. Vietinės rinkliavos mokestį sudaro 50 procentų dydžio pastovioji ir 50 procentų dydžio kintamoji dalys. Daugiabučių namų savininkams pastovioji rinkliavos mokesčio dalis priklauso nuo nekilnojamojo turto paskirties ir objektų skaičiaus, o kintamoji - nuo nekilnojamojo turto objekte deklaruotų gyventojų skaičiaus. Toliau pateikiame rinkliavos dydžio nustatymo pavyzdį:

Plungės rajono savivaldybės daugiabučių namų savininkams			
Deklaruotų gyventojų skaičius (vnt.)	Pastovus įmokos dydis (Eur)	Kintamas įmokos dydis (Eur)	Iš viso per metus (Eur)
1	30	13,2	43,2
2	30	26,4	56,4
3	30	39,6	69,6
≥4	30	52,8	82,8

Minimalus gyventojų skaičius, pagal kurį nustatoma kintamoji vietinės rinkliavos dalis, yra 1 gyventojas, o maksimalus – 4 gyventojai. Jeigu gyventojų yra daugiau nei 4, įmoka skaičiuojama tik už 4. Individualių namų savininkams pastovioji vietinės rinkliavos dalis skaičiuojama nuo turto vieneto, o kintamoji – nuo kontenerių tūrio ir ištuštinimo dažnio. Problemos panašios kaip ir kitose savivaldybėse.

8) Rinkliavos skaičiavimo pagrindimas

Mes analizavome Bendrovės finansinę būklę remdamiesi 3 finansinių metų duomenimis. Apibendrinti duomenys, finansiniai rodikliai pateikiami 4 priede. Rodiklių sąrašą Bendrovė nusistato savarankiškai, nors, mūsų nuomone, derėtų pasirinkti svarbiausius ir sekti jų kitimo tendencijas. Kaip jau esame pastebėję, šie finansiniai duomenys ir yra pagrindas nustatant rinkliavos dydį.

Mes peržiūrėjome atskirų savivaldybių rinkliavos skaičiavimo metodikas. Konsultantų pateikti dokumentai yra patvirtinti savivaldybių tarybose. Klausimų dėl to, kad metodikos ar rinkliavos dydžiai gali būti nepriimtini, nekyla. Visa informacija yra pateikiama Telšių RATC tinklalapyje pagal savivaldybes, įskaitant ir bendro pobūdžio informaciją.

Atsakomybė už rinkliavos skaičiavimo pagrindimą tenka tokią paslaugą suteikusiems konsultantams.

Dvinarė rinkliava Plungės, Rietavo, Telšių savivaldybėse įvesta 2017 metais. Rinkliavos dydis buvo nustatytas remiantis audituotais duomenimis, kurių pagrindu yra parengtos finansinės ataskaitos,

ir planuojamais dydžiais 2017 metams. Konsultantai, atlikę analizę ir pateikę kelis rinkliavos dydžio modelius, naudojos priede 14 pateikiamais duomenimis.

Turėdami 2017 metų faktinius duomenis, 15 priede pateikiame lyginamuosius duomenis, siekdami įvertinti planinių skaičių pagrįstumą ir parodyti kitimo tendencijas.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad MBA gamyklos statybai sąvartyno teritorijoje buvo panaudotos finansinės paramos lėšos, sankcijų dėl netinkamo paramos panaudojimo praktiškai nebuvo arba jos buvo atlygintos kaltų asmenų sąskaita. Rajonų gyventojams bei juridiniams asmenims tiesiogiai neatsirado prievolės prisidėti savo lėšomis prie šio objekto statybos, rinkliavos lėšos buvo naudojamos tik infrastruktūros palaikymui ir einamosioms išlaidoms dengti t.y. siekiama gauti tiek pajamų kiek reikalinga faktinėms sąnaudoms padengti. Laikantis nustatyto reglamento, rinkliavos dydis yra peržiūrimas kasmet ir, priklausomai nuo faktinių sąnaudų, patirtų paslaugoms teikti, sumos, arba keičiamas, arba paliekamas toks pat. Bet kokių naujai paaiškėjusių aplinkybių įtaka galėtų būti vertinama tik perspektyviai. Kaip matyti iš 2018 metų finansinių rezultatų, 2018 metais jau nebebuvo dirbama nuostolingai, nors gauto pelno ir nepakako susikaupusiems nuostoliams dengti.

2017 m. gruodžio 31 d. nepriklausomo auditoriaus išvadoje apie finansines ataskaitas yra nurodoma, kad Bendrovės balanse yra parodytas suformuotas 305,4 tūkst. eurų atidėjiny, kuris per 2017 metus padidintas 154,8 tūkst. eurų, tačiau auditorius negalėjo įsitikinti, kad suformuotas atidėjiny yra pakankamas, nes sąvartyno užpildymas siekia beveik 72 procentus. Bendrovė, nors toks metodas apskaitos politikoje aiškiai neatskleidžiamas, uždaryto sąvartyno 2017 metais patirtas išlaidas kapitalizavo ir nusprendė pripažinti sąnaudomis (nudėvėti) per paskolos laikotarpį. Finansinį auditą atlikusių auditorių nuomone, vadovaujantis verslo apskaitos standartais, patirtos išlaidos sąvartyno uždarymui turėjo būti pripažintos tų metų, kada jos patirtos, sąnaudomis t.y. 37,5 tūkst. eurų turėjo padidėti sukaupti nuostoliai ir sumažėti ateinančių laikotarpių sąnaudų likutis balanse. Šiuo pavyzdžiu atkreipiame dėmesį į tai, kad sąnaudų dydžio neturėtų iškreipti reikšmingos sumos, atsirandančios dėl netinkamų apskaitinių metodų taikymo. Mums suprantamas Bendrovės siekis pateikti kuo geresnius veiklos rezultatus, tačiau tai gali klaidinti asmenis, kurie skaičiuoja rinkliavos dydį ir norėtų matyti Bendrovės sąnaudas pilna apimtimi ir reikiamu laiku.

Pagal suformuotą praktiką veiklos sąnaudos gali būti vertinamos ir kaip būtinosios pastoviosios, ir kaip būtinosios kintamosios. Mes suprantame visą rinkliavos dydžio nustatymo proceso sudėtingumą ir, Bendrovės nuomone, nepakankamą metodinį reglamentavimą, bet priskyrimo kriterijus privaloma pasirinkti iš anksto, jų laikytis. Bendrovės darbuotojams iš konsultantų nepavyko gauti rinkliavos dydžio nustatymo pagrindimo veiklos sąnaudų atskyrimo požiūriu. Rietavo ir Telšių rajono tarybos yra patvirtinusios rinkliavą, kurios 70 proc. sudaro pastovioji dalis ir 30 proc. – kintamoji, o Plungės taryba – 50 procentų pastovioji ir 50 procentų kintamoji. Rinkliava diferencijuota gyventojams ir juridiniams asmenims, atsižvelgiant į vykdomos veiklos pobūdį. Rinkliavos sumažinimo, atleidimo nuo rinkliavos kriterijai yra aiškūs. Perteklinių išimčių mes nenustatėme. Tokia rinkliavos struktūra, be abejonės, užtikrina pakankamą pajamų dalį būtinosioms sąnaudoms dengti, tačiau pilna apimtimi nerealizuoja pagrindinio tikslo, kurio buvo siekiama įvedant dvinarę rinkliavą, - "teršėjas moka".

Atkreiptinas dėmesys, kad finansinių ataskaitų rengėjai turi užtikrinti, kad finansinės ataskaitos yra patikimos ir neutralios, finansinėse ataskaitose teikiama informacija turi būti objektyvi ir nešališka. Pateikta informacija neturi paveikti finansinių ataskaitų informacijos vartotojų, kad jie priimtų/nepriimtų nepagrįstai palankių ar nepalankių Bendrovei sprendimų, ir neturi būti siekiama iš anksto numatyto rezultato. 2017 metais nebuvo apskaitos politikos pasikeitimų, tačiau Bendrovės išlaidos sumažėjo, o pelnas padidėjo. Toks pasikeitimas yra sietinas su efektyvesniu Bendrovės valdymu ir ekonomiškų išteklių naudojimu. Pati situacija sudaro prielaidas dėl to, kad rinkliavos dydis

galėtų išlikti panašiam lygyje, neturėtų ženkliai didėti ir galėtų būti įtakojamas objektyvių faktorių, nepriklausančių nuo konkretaus ūkio subjekto valios – darbo užmokesčio lygio didėjimo, kuro kainų ir pan. Jei būtų nuspręsta keisti pastoviosios ir kintamosios proporcijas ir tokį sprendimą pagrįsti, reiktų įvertinti toliau nurodomus dalykus.

Bendrovėje buhalterinei apskaitai naudojama programa „Rivilė - GAMA“. Apskaitos darbuotojų nuomone, ši programa pilnai tenkina Bendrovės poreikius ir sudaro galimybę teisingai parengti finansines ataskaitas. Mes matėme, kad sąskaitų planas yra nuolat papildomas, siekiant labiau detalizuoti sąnaudas ir užtikrinti jų efektyvią kontrolę. Bendrovė nuolat deklaruoja, kad kol kas neketina didinti kainos už teikiamas paslaugas, įsipareigoja užtikrinti viešosios paslaugos teikimo tęstinumą, prižiūrėdama tiekėjus, vertindama jų galimybes vykdyti sutartinius įsipareigojimus (finansinių ataskaitų auditas, draudimai ir pan.). Atskirų pokyčių visumos kontrolė turėtų būti pakankama tam, kad būtų gaunama pakankamai pajamų sąnaudoms dengti. Patikrino metu teikiami siūlymai bendrovei buvo priimtini, nes nuo 2018 metų einama ta linkme, sąnaudos detalizuojamos pagal jų susidarymo vietą ir joje patiriamų išlaidų pobūdį, atsižvelgiama į valdybos pageidavimus dėl sąmatos formų, išlaidų specifikacijos.

34 VAS „Segmentų atskleidimas finansinėse ataskaitose“ tikslas – nustatyti informaciją apie segmentus ir jos pateikimo tvarką finansinėse ataskaitose. Nustatyta informacija jos vartotojams padėtų geriau suprasti įmonės veiklos rezultatus, įvertinti riziką ir susidaryti teisingą nuomonę priimant sprendimus. Standartą turi taikyti viešojo intereso įmonės (viešojo intereso įmonė yra suprantama kaip visuomenei svarbi dėl savo veiklos masto, pobūdžio ar klientų skaičiaus). Savo esme TELŠIŲ RATC pagal teikiamų paslaugų pobūdį, klientų skaičių tokia ir laikytina, todėl Bendrovė galėtų savo nuožiūra nuspręsti arba teisės aktų nustatyta tvarka privalėtų finansinėse ataskaitose pateikti informaciją apie segmentus, taikydama šio standarto nuostatas. Tokiu atveju, Bendrovė turėtų papildyti savo apskaitos politiką, susijusią su informacija apie segmentus. Šioje politikoje nustatomi segmentų išskyrimo, pajamų, sąnaudų, turto ir įsipareigojimų priskyrimo jiems kriterijai. Turtas ir įsipareigojimai, pajamos ir sąnaudos segmentams priskiriama Bendrovės pasirinkta tvarka, atsižvelgiant į jų turinį, segmento veiklos pobūdį, jo sąlyginį savarankiškumą. Kelių segmentų bendrai naudojamas turtas gali būti priskiriamas proporcingai konkrečiam segmentui tik tada, jei su tuo turtu susijusios pajamos ir sąnaudos taip pat priskiriamos tam segmentui. Galimų segmentų pavyzdžiais gali būti: mišrių komunalinių atliekų surinkimas ir vežimas, mišrių komunalinių atliekų apdorojimas ir šalinimas, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių, didelių gabaritų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu, biologiškai skaidžių atliekų rūšiuojamasis surinkimas ir tvarkymas, kompostavimo aikštelių eksploatavimas, netinkamų eksploatuoti uždarytų sąvartynų priežiūra, komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimas ir pan.

Bendrovė ir šiuo metu galėtų pateikti duomenis apie segmentus, tačiau tam naudotinos papildomos pergrupavimo priemonės. Duomenys pateikiami 5, 6 prieduose. Bendrovės apskaitos politikoje grupavimo kriterijai nėra aiškiai ir vienareikšmiškai reglamentuoti ir užtikrinimo dėl agreguojamų duomenų pastovumo, neutralumo, palyginamumo nėra, tačiau Bendrovės darbuotojai yra pakankamai kvalifikuoti, turintys patirtį ir suprantantys tikslus, kurių siekiama atskleidžiant panašius dalykus.

Mes matome tik vieną problemą - šiuo metu naudojamos programos galimybės, apskaitos sistemos modelis gali netenkinti operatyviam valdymui reikalingos informacijos apdorojimo, kaupimo, ataskaitų generavimo, todėl reiktų atnaujinti modelį ir taip modifikuoti programinius produktus, kad būtų galima realizuoti ne tik informacijos apie įvykusius ūkinius-komercinius įvykius mėnesinę/metinę apskaitą, bet ir operatyvų bei patogų duomenų, reikalingų valdymo sprendimų priėmimui, apdorojimą

ir prieinamumą realiu laiku tam, kad valdymo sprendimų priėmimas būtų labiau pagrįstas, patikimas ir operatyvus, kai duomenys gaunami tiesiai iš programos. Atskiru klausimu yra nagrinėtini programiniai produktai, susiję su rinkliavos administravimu. Bendrovė turi realizuoti automatinį duomenų perdavimą iš vienos sistemos į kitą, taip padidindama duomenų patikimumą, kvalifikuotą programinių priemonių resursų ir galimybių išnaudojimą, duomenų saugą ir užkardyti nesankcionuotą duomenų, susijusių su praėjusiais laikotarpiais, korekciją.

9) Bendrovės duomenų palyginamumas

Atskirų regioninių atliekų tvarkymo centrų būtinųjų sąnaudų skirstymo procentas į būtinąsias pastoviąsias ir būtinąsias kintamąsias sąnaudas yra labai skirtingas. Atsižvelgiant į tai, kad šio tipo įmonės vykdo analogišką veiklą, naudoja panašius materialinius resursus, nėra ženklų nukrypimų, susijusių su darbo užmokesčiu, paslaugos perkamos vadovaujantis viešųjų pirkimų įstatymu ir taisyklėmis, tokia situacija galimai byloja, kad priskyrimo kriterijai subjektyvūs, atskirais atvejais tapatūs duomenys nepalyginami. Mums nepavyko gauti pakankamai svarių argumentų tokių skirtumų supratimui ir susidare įspūdis, kad patvirtintos ir siūlomos taikyti metodologijos yra nepakankamos, per mažai išaiškinimų ir taisyklių. Pastarieji dalykai nors ir nėra svarbūs galutinei mažiausiai kainai vartotojui nustatyti, tačiau neabejotinai ją įtakoja. Atkreipiame dėmesį, kad į panašios informacijos analizės rezultatus pagal atskirus atliekų tvarkymo centrus reiktų žiūrėti su didele skepticizmo doze, ypač tais atvejais, kai skirtumai yra ženkliūs ir veikiau galėtų būti aiškinimi kaip metodologinių nukrypimų pasekmė, o ne faktinių išlaidų skirtumai.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, nors atliekų tvarkymas nėra reguliuojama veikla, kai kainos yra tvirtinamos valstybės lygmeniu, tačiau savo esme tai yra reguliuojama veikla, kai kainos yra tvirtinamos atskirų savivaldybių lygmeniu. Taigi, kainodaros principai, taikomų metodikų panašumai egzistuoja ir yra visos galimybės pasinaudoti suformuota praktika ir įdirbiu siekiant geriausio tikslo ir orientuojantis į rezultatą – žemiausią galimą kainą vartotojui – gyventojams, verslo įmonėms. Atsižvelgiant į rinkliavos mokėtojų skaičių, net nežymūs vieno cento pakitimai ir neatitikimai yra svarbūs, todėl net nedidelių neatitikimų nereiktų nuvertinti, jau nekalbat apie reikšmingus neatitikimus ar skirtumus. Tikėtina, kad LR aplinkos ministerija inicijuos vieningos metodikos sukūrimą, nes jau apie tai kurį laiką kalbama, apie konkrečius rezultatus mes informacijos neturime, viskas diskusijų, siūlymų ir prognozių lygyje.

10) Dėl kaupiamųjų lėšų tvarkymo

Kaip jau buvo minėta, Bendrovė skaičiuoja atidėjinius lėšų kaupimui sąvartynų uždarymui. Atidėjinių vertė yra įkalkuluota į rinkliavą (būtinąsias pastovias sąnaudas). Piniginės lėšos, atitinkančios sąvartynų uždarymui kaupiamą sumą, kaupiamos atskiroje sąskaitoje t.y. gyventojai/juridiniai asmenys ne tik pilnai kompensuoja visas išlaidas, reikalingas atliekų tvarkymui, bet ir formuoja piniginių lėšų rezervą, reikalingą turėti atėjus aiškiai apibrėžtam terminui būtiniesiems darbams atlikti. Tikslinio rezervo panaudojimas kitiems tikslams turėtų būti aptartas ir teisiškai sureguliuotas. Bet kokių atveju, reiktų fiksuoti lėšų judėjimą tarp specialios sąskaitos, skirtos lėšų kaupimui, ir atsiskaitomosios, skirtos einamiesiems reikalams. Nors, atsižvelgiant į Bendrovės finansinę būklę, kaupiamosios lėšos vis tiek bus panaudojamos trumpalaikių įsiskolinimų dengimui, tačiau specialios banko sąskaitos apyvarta galėtų būti tas informacijos šaltinis, kuriame bus sukaupiti duomenys apie faktines sąvartynų uždarymui surinktas lėšas, atspindės jų panaudojimo mastą einamųjų metų sąnaudoms dengti.

11) Įstatinio kapitalo nepakankamumo klausimai ir sprendimai

Pagal LR akcinių bendrovių įstatymą įmonės nuosavas kapitalas negali būti mažesnis kaip 50 procentų įstatinio kapitalo. 2016 m. gruodžio 31 d. balanso duomenimis, Bendrovės sukaupti nuostoliai sudarė 808 149 Eur. Akcininkų sprendimu 2017 m. spalio 25 d. yra įregistruoti nauji Bendrovės įstatai ir 506 618 eurų sumažinti nuostoliai bei įstatinis kapitalas.

Per 2017 metus uždirbto pelno neužteko likusiems nuostoliams dengti. Atkreipiame dėmesį į tai, kad Bendrovė valdo didelės vertės MBA gamyklą. Joje esančių įrenginių ir įrangos vertė yra pateikiama priede 6. Bendrovė, nustatydamą šio komplekso naudingo tarnavimo laiką, nežiūrėjo į jį kaip į vieną veikiantį turtinį vienetą, kai vienos dalys be kitų dirbti negali, bet gamyklos komponentus suskirstė pagal turto grupes, turinčias skirtingus naudingo tarnavimo laiko periodus. Atskiriems vienetams yra nustatytas pakankamai trumpas naudingo tarnavimo laikas, nors jų vertė, pasibaigus nusidėvėjimo laikotarpiui, gali ženkliai viršyti likvidacinę vertę, kuri yra 1 euras. Reikia turėti omeny, kad pati gamykla yra išnuomota operatoriui UAB "Veistas" 10 metų laikotarpiui t.y. Bendrovė pagrįstai tikisi, kad MBA funkcionuos mažiausiai 10 metų. Duomenys apie MBA gamyklos esančio turto naudingo tarnavimo laiką ir vertę pateikiami 13 priede. Bendrovė galėtų apsvarstyti ilgalaikio turto perkainojimo procedūros taikymo galimybę, tokiu būdu keičiant nuosavo kapitalo ir turto dydį balanse.

VI. Bendrųjų ir administracinių sąnaudų pagrįstumas

Mes peržiūrėjome Bendrovės išlaidų straipsnius, susijusius su bendrosiomis ir administracinėmis sąnaudomis. Bendrovės 2017 m. gruodžio 31 d. aiškinamajame rašte, 2017 metiniame pranešime yra pateikiami reikalingi duomenys. Kaip mes buvo informuoti, jokių išlaidų, kurios būtų vertintinos kaip nebūtinės veiklai vykdyti, nenustatyta. Iš savo pusės pateikiame savo pastabas dėl stambesnių ir jautrių sričių.

1) Darbuotojai

Esminių pakitimų valdymo struktūroje 2017 metais nebuvo, bendrovės valdymo struktūra, kuri pateikiama 7 priede, patvirtinta valdybos sprendimais, papildomi etatai įvedimi tik patvirtinus valdybai. Darbo apmokėjimo sistemos aprašas yra patvirtintas Bendrovės vadovo įsakymu (2017-12-22 Nr.P17-38). Šiame apraše yra numatytas ir pareiginės algos pastoviosios dalies indeksavimas, atsižvelgiant į suderintą vartotojų kainų indeksą t.y. susiejimo su darbo užmokesčio dydžio lygmens kilimu Lietuvoje nėra. Bendrovės valdymo specialistų kvalifikacijai keliama dideli reikalavimai, reikalaujama specialių žinių ir patirties teikiant paslaugas, todėl atlygis už darbą turėtų būti koreguojamas ir įtakoti teikiamų paslaugų kokybę, susijusią su klientų aptarnavimu. Bendrovė nėra laisva disponuoti nustatytu darbo užmokesčio fondu funkcijoms vykdyti, nėra galimybės pasirinkti – ar mažiau brangiai apmokamų darbuotojų, ar daugiau mažesnį atlygį gaunančių darbuotojų darbo užmokesčio fondo ribose. Visi panašūs dalykai yra derinami su valdyba.

Mes pastebėjome, kad, atsižvelgiant į teritorijų dydį, pinigų kiekį, skiriamą kelionėms ir apvažiavimams (8 priedas), psichologinio spaudimo, patiriamo iš gyventojų pusės, kontrolieriams nėra lengva vykdyti jiems deleguotas funkcijas, bet, atsižvelgdami į tai, kad planiniai rodikliai vykdomi, neišnagrinėtų skundų nėra, į visus vartotojų skambučius ir raštus atsakyta, dėl žmoniškųjų išteklių trūkumo pastebėjimų nėra. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad didėjant kintamai rinkliavos daliai kontrolierių veiksmai turėtų aktyvėti ir situacijų analizei reiktų skirti didesnę dėmesį.

2) Kuras, remonto sąnaudos

Bendrovė praktiškai neturi savų automobilių ir naudoja veikloje gyventojų, su kuriais yra sudariusi panaudos sutartis, automobilius. Degalų kontrolės ir kelionės lapų kontrolės užtikrinimas šiuolaikinėmis priemonėmis (GPS, užpylimo kontrolė ir pan.) nėra reikalingas. Bendrovei priklausančiame automobilyje GPS/GSM yra įmontuota. Kelionės lapų kontrolė atliekama tinkamai, vadovybės nuomone, galimybės stiprinti kontrolę visada egzistuoja, tačiau gauta nauda kažin ar atsipirks - kontrolė kainuoja ir, kai yra nustatyti limtai ir aiškus reglamentavimas, papildomų priemonių taikymas netikslingas.

Auditoriai visada susiduria su dvejonėmis vertinant remonto sąnaudas, patirtas ankstesniais laikotarpiais, kai pasisakyti vienareikšmiškai apie poreikį, būtinumą, apimtį jau nėra galimybės, atsiranda prielaidos subjektyviems vertinimams. Jei nuosavybės teise Bendrovei priklausančių transporto priemonių, mechanizmų remonto paslaugos yra numatytos pirkimų plane, suteiktos neviršijant numatytos sumos, mes pastebėjimų neturėtume. Visiems nukrypimams įvertinti būtų reikalinga atskira analizė, detalus šios srities vidaus procedūrų aprašymas. Šiuo metu Bendrovė teikia pirmenybę suformuotai praktikai. Aiškių kriterijų dėl to, kaip yra priimami sprendimai dėl remontų t.y. kada reikia atnaujinti turimą technikos parką, kada remontuoti (periodiškumas ir pan.), nėra. Atkreipiame dėmesį į tai, kad operatyvių sprendimų priėmimas Bendrovėje yra apribotas taikoma pirkimų praktika ir tvarka. Dėl šios priežasties ne visais atvejais galima pasirinkti tiekėjus, galinčius pasiūlyti tinkamą kainą ir kokybę t.y. naudojant ekonominio naudingumo kriterijus.

3) Kitos sąnaudos

Rinkliavos administravimas yra pakankamai svarbi dalis sąnaudų požiūriu. Mes pastebėjome, kad 4 savivaldybės susitarė dėl rinkliavos skaičiavimo kriterijų pagal žmonių skaičių savivaldybėse ir optimizavimo išlaidas rinkliavos administravimui taikomo programinio aprūpinimui, tokio programinio aprūpinimo palaikymui ir atnaujinimui ateityje. Šis faktas daugiau pateikiamas kaip tinkamas pavyzdys, siekiant atskleisti, kad Bendrovė siekia optimizuoti sąnaudas, susijusias su informacinėmis technologijomis (licencijos, palaikymas, atnaujinimas – ženklūs kaštai). Savivaldybėms pasirinkus skirtingus rinkliavos skaičiavimo kriterijus, šios išlaidos padidėtų.

Bendrovė klientų informavimui apie mokėtiną rinkliavą naudoja tradiciniu būdu – siunčia pranešimus paštu. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pranešimų parengimui ir pateikimui atliekų turėtojams išlaidos galėtų sumažėti, jei būtų platesne apimtimi naudojamos e-paslaugomis, kurių teikimą Bendrovė yra užtikrinusi.

Bendrovėje dirba ekonomistas, į kurio pareigas įeina ir patiriamų sąnaudų paslaugoms teikti įvertinimas, kainos pagrindimas, ataskaitos ir informacijos teikimas sprendimų priėmimui pilna apimtimi. Mes nematome poreikio ateityje įsigyti panašių dubliuojančių paslaugų iš išorės konsultantų ar ekspertų (rinkliavos skaičiavimui/sąnaudų nustatymui ir pan.), ypač kai Bendrovėje kasmet atliekamas išorės auditas, egzistuoja pastovi priežiūra iš valdymo organų pusės ir pan., duomenys, kurių pagrindu priimami sprendimai, laikytini patikimais.

VII. Informacijos viešinimas

Informacija apie kiekvienos savivaldybės teritorijoje veikiančius atliekų surinkimo ir vežimo veiklą vykdančius ir paslaugą teikiančius atliekų tvarkytojus, jiems priskirtas teritorijas, teikiamas komunalinių atliekų paslaugas ir paslaugų kainas yra pateikta Bendrovės interneto tinklalapyje pagal

savivaldybes. Atliekų turėtojams yra prieinama ir kitomis priemonėmis teikiami duomenys: mokėjimo pranešimai; galimybė atliekų turėtojui gauti informaciją apie Bendrovės teikiamą paslaugą ne tik interneto tinklalapyje, bet darbo dienomis ir darbo valandomis – telefonu ar elektroniniu paštu. Atkreiptas dėmesys į tai, kad ginčai dėl netinkamo paslaugos teikimo tarp Bendrovės ir atliekų turėtojo yra nagrinėtini savivaldybėse. Nesutinkant su savivaldybės priimtu sprendimu arba kai sprendimas per nustatytus terminus nepriimamas, gali būti kreipiamasi į teismą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Pagrindinė Bendrovės finansinė ir veiklos informacija talpinama tinklalapyje. Atsižvelgiant į tai, kad Bendrovė turi didelį kiekį klientų, reikalavimai metinių finansinių ataskaitų aiškinamojo rašto formai ir turiniui turėtų būti aukšti – išsamus, bet glaustas bendrųjų duomenų pateikimas, visų finansinėse ataskaitose pateikiamų duomenų atskleidimas tokia forma, kad galėtų suprasti ir toks informacijos vartotojas, kuris neturi specialaus išsilavinimo, pasikeitimų atskleidimas, patvirtinimai dėl veiklos tęstinumo ir t.t. Tokia informacija, kuri nesuteikia papildomo supratimo apie finansines ataskaitas, yra neesminė, nereikšminga, neįtakoja įmonės veiklos rezultato, kartais turi konfidencialios informacijos požymių ir pan., yra neteiktina. Talpintinas į internetinį puslapį metinis pranešimas turi atitikti Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo reikalavimus, atskleidimai pakankami ir išsamūs, ūkinės-komercinės veiklos rezultatai pateikiami tokiu pavidalu, kad būtų galima savo pasiekimus palyginti su analogiškų įmonių rodikliais, prognozių dalis kuo konkretesnė bent vieneriems metams į priekį ir aiški strateginė kryptis, šakos ir valstybės aspektu.

Mes neturėjome galimybės įvertinti 2017 metais viešintos informacijos realiu laiku, tačiau patikrinimo metu Bendrovės tinklalapyje visa pagrindinė informacija apie rinkliavos dydžius ir grafikus buvo prieinama, kontaktiniai duomenys nurodyti. Mes matėme, kad visų savivaldybių gyventojai kreipiasi su panašiais klausimais, todėl būtų tikslinga aktyvuoti dažniausiai užduodamų klausimų sritį.

Mūsų nuomone, informacijos skleidimas apie atliekų sutvarkyme dalyvaujančias kitas įmones ir organizacijas, taip pat viešintina, pabrėžianti problemos svarbą ir mastą. Tokie duomenys pateikiami 18 priede. 19 priede pateikiamas išmetamų atliekų kiekis 1 gyventojui pagal savivaldybes.

VIII. Skoliniai įsipareigojimai

Bendrovė atlieka rinkliavos administravimą. Surinktos trečiųjų asmenų lėšos yra pervedamos savivaldybėms, kurios turėtų laiku atsiskaityti už Bendrovės suteiktas paslaugas pagal pateiktas sąskaitas.

Pagal suformuotą praktiką, už pradelstus atsiskaitymus delspinigiaai nėra skaičiuojami. Tikslinga būtų tokią praktiką keisti, nedaryti išimčių skirtingą juridinį statusą turintiems juridiniams asmenims, atsižvelgiant į tai, kad rinkliava yra tikslinė, surinktos lėšos turėtų būti skirtos faktiškai patirtų sąnaudų dengimui. Atkreiptas dėmesys į tai, kad 2017 metais Bendrovė mokėjo palūkanas, kurių suma neabejotinai įtakoja rinkliavos dydį.

Duomenys pagal savivaldybes apie priskaičiuotas rinklavas, skolas ir įplaukas pateikiami 9,10 prieduose.

Mes neturėjome galimybės tiksliai įvertinti skolų išieškojimo efektyvumo laike. Apskaitoje fiksuojama bendra kliento skola vertine išraiška. Už kokius metus skola yra išieškota, kaip tai keičia konkrečių metų atsiskaitymo procentą ir koks būtų per metus priskaičiuotos skolos padengimas pinigais iki nurodyto rinkliavos sumokėjimo termino, nėra galimybės įvertinti, nes naudojama programa tokios funkcijos nerealizuoja. Absoliučios sumos tik pateikia informaciją apie gautas įplaukas, kurias būtų

galima lyginti su konkrečių metų priskaičiuota pajamų suma, nors įplaukos gali būti gautos už ankstesnius laikotarpius.

Duomenys apie išieškojimų kiekį, eigą ir mastą pateikiami 11 priede.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad šie dalykai išsamiai atskleidžiami metiniame vadovo pranešime.

IX. Viešųjų pirkimų problemos

Kaip jau esame pastebėję prie vidaus kontrolės klausimų, esminių pastabų dėl viešųjų pirkimų neturime. Vis gi, nepaisant formalių dalykų nebuvimo, valdybos nariai yra išreiškę nepasitenkimą nustatant laimėtoją ir dėl įsipareigojimų vykdymo kontrolės nebuvimo.

Atliekų rūšiavimas – privalomos procedūros, Bendrovė neatlieka savo jėgomis, naudojasi operatoriaus paslaugomis. Konkurso tvarka yra samdomas tiekėjas – UAB „Veistas“ ir jis nebuvo vienintelis konkurse dalyvaujantis tiekėjas. Valdybos nariams kyla daug klausimų dėl operatoriaus darbo, jo efektyvumo, negaunamų pajamų už parduodamą elektros energiją. Tačiau to patikrinti ar įvertinti nėra galimybės, tikri duomenys gali būti gauti tik tuo atveju, jei MBA gamyklą Bendrovė eksploatuotų pati. Ar Bendrovė, faktiškai tenkinanti viešąjį interesą, pagal turimus/turėtinus atliekų kiekius galėtų pilnai užtikrinti efektyvų atliekų rūšiavimą, išrūšiuotų atliekų realizaciją geriausiomis kainomis, sumažinti išlaidas yra atviras klausimas. Jau dabar matosi, kad gamykla dėl mažų atliekų kiekių, palyginius su projektine apimtimi, dirba nepilnu pajėgumu. Bendrovė turi ilgalaikę sutartį su UAB „Veistas“, todėl reiktų vertinti objektyvias aplinkybes, kad paslaugų kaina gali kisti, matyt, nebūtinai mažėti, greičiau atvirkščiai, nes pastarieji įvykiai rodo, kad kinta atliekų struktūra, didėja stabilato kiekiai ir kt. Mūsų nuomone, atliekų rūšiavimas ir išrūšiuotų atliekų pardavimas yra atskiras segmentas, kuriame didesnes galimybes efektyviau dirbti turi verslo įmonės, specialių lengvinančių sąlygų pati Bendrovė neturėtų, esminio poveikio kaštams nebūtų.

X. Nuostolingi segmentai

Atliekų tvarkymo atveju finansinės naudos siekimas nėra savitikslis, todėl vertinant žaliųjų ir kitų atliekų šiuo metu nemokamo surinkimo pagrįstumą ir teisėtumą, reikia atkreipti dėmesį į tai, kokią ekonominę naudą suteikia tokia nuostata, kokį poveikį tai daro aplinkai, kaip formuojami vartotojų įgūdžiai į perspektyvą.

Bet kokių atveju, tokie dalykai galėtų būti aptariami RATCA erdvėje, nemokamo priėmimo koncepcija aptartina kolegialiai. Vis gi, tokių paslaugų sąnaudos turi būti vertinamos, reiktų aiškiai apibrėžti ir nurodyti finansavimo šaltinį.

Analogiška situacija su maistinėmis atliekomis, kuri taip pat sprendina.

Duomenys apie išlaidos pagal šį segmentą pateikti 5 priede.

XI. Atitikimas gamtosauginiams reikalavimams

Atliekų sutvarkymo veikla yra nuolatinėje institucijų priežiūroje t.y. vykdoma sisteminga planinė kontrolė, surašomi patikrinimo aktai, Bendrovė teikia duomenis ir rengia ataskaitas LR aplinkos apsaugos agentūrai.

Baudų nepaskirta, aktų su finansinėmis pasekmėmis nesurašyta.

Mes nepastebėjome dalykų, kurie verstų manyti, kad Bendrovė elgtųsi neatsakingai. Duomenys apie atliekų sutvarkymą pateikiami 17 priede.

Manome, kad GPAIS diegimas suteiks papildomo užtikrinimo skaidriam atliekų sutvarkymo sistemos funkcionavimui. Jau šiais metais Aplinkos apsaugos departamentas daug dėmesio skirs patikrinimams, siekdamas pamatyti kaip laikomasi pakuočių ir pakuočių atliekų susidarymo apskaitos reikalavimų, taip pat vertins duomenis terminų atžvilgiu, ar viskas pateikta laiku.

Savivaldybės privalo užtikrinti, kad jų organizuojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos neatsisakytų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekų iš gyventojų. Tokį papildomą įrodymą mes gavome kontrolieriaus darbo vietoje Mažeikiuose - specialus kibirėlis tokioms atliekoms surinkti.

XII. Rekomendacijos ir išvados

Norėtume padėkoti už Jūsų paslaugumą ir bendradarbiavimą su mūsų atstovais audito metu. Mums būtų malonu aptarti šias rekomendacijas, atsižvelgiant į pastabas, išsamiau.

Šios rekomendacijos yra skiriamos tik adresatams ir nėra skirtos naudoti kitais tikslais

Norime pastebėti, kad veiklos auditui per daug nėra taikomi specifiniai reikalavimai ar lūkesčiai, veiklos auditas lankstesnis temų pasirinkimo, audito tikslų, metodų ir išvadų požiūriu. Veiklos auditas nėra įprastinis auditas su formaliomis išvadomis, tai greičiau nepriklausomas tyrimas, savo pobūdžiu plačiai apimantis ir atviras vertinimams bei interpretacijoms, jo žinių bazė gerokai skiriasi nuo tradicinio audito bazės. Mūsų atliekamo audito savitumą nulėmė klausimų įvairovė ir sudėtingumas.

Iš esmės veiklos audito metu mes bandėme į du esminius klausimus: 1) ar veikla atliekama teisingai? 2) ar atliekami reikiami dalykai?

Teikdami rekomendacijas ir galvodami, kaip jas galima būtų įgyvendinti mes stengėmės turi būti atsargūs, kad neperžengtume savo įgaliojimų ribų ir nepatektume į politinę teritoriją.

Rekomendacijos orientuotos į priemones, susijusias su ekonomiškumu – mažinti sąnaudas (naudojamų išteklių kainos sumažinimas iki minimumo užtikrinant reikiamą kokybę), siūlant įsitikinti ar pasirinktos priemonės yra pats taupiausias būdas naudoti lėšas ir ar finansiniai ar materialiniai ištekliai naudojami taupiai, taip pat ar valdymo veikla atliekama pagal protingo administravimo principus ir pažangią valdymo praktiką. Atkreipiame dėmesį, kad auditoriui yra sunku pateikti rekomendacijas dėl sąnaudų mažinimo nepaveikiant paslaugų kokybės ir kiekio.

Taip pat mūsų rekomendacijas sąlygoja ir rezultatyvumas – kuo geriau panaudoti turimus išteklius (taupumas - ar ištekliai optimaliai ir patenkinamai panaudoti, ar, naudojant mažiau išteklių, būtų pasiekti tokie patys ar panašūs rezultatai kokybės ir apyvartumo prasme). Rezultatyvumas apimtų šiuos aspektus: kaip efektyviai panaudoti finansinius ir kitus išteklius, kaip organizuoti, valdyti, stebėti, vertinti Bendrovei deleguotas funkcijas, atsižvelgiant į keliamus uždavinius ir programas, kaip užtikrinti, kad Bendrovės veikla atitiktų nustatytus tikslus ir reikalavimus, o paslaugos būtų kokybiškos, orientuotos į vartotojus ir teikiamos laiku, kad iškelti tikslai pasiekiami esant protingoms sąnaudoms.

Mes rekomenduotume apsvarstyti taikomą pirkimų tvarką; įsitikinti, kad įsigijamas reikiamas kiekis reikiamos rūšies ir kokybės išteklių tinkama kaina; reikiamai tvarkyti išteklius užtikrinant kontrolę, naudoti optimalų išteklių (darbuotojų, įrangos ir kitų priemonių) kiekį, kad būtų laiku pateiktas reikiamas kokybiškų paslaugų kiekis, laikytis nuosavų išteklių įsigijimo, priežiūros ir naudojimą reguliuojančių (ar veikiančių) teisės aktų reikalavimų; esant galimybei įdiegti valdymo kontrolės sistemą.

Mūsų rekomendacijos tai pat susijusios su efektyvumu – nustatytų tikslų pasiekimu (tikslų, rezultatų ir poveikio sąryšis). Bendrovė turėtų įsitikinti ar panaudotos priemonės ir gauti rezultatai bei

poveikis padeda pasiekti nustatytus tikslus, ar matomas poveikis iš tikrųjų yra tos veiklos – o gal kitų aplinkybių ir interpretacijų rezultatas?

Nors veiklos audito metu nebūtinai turi būti siekiama suformuluoti išvadas visais trimis aspektais (ekonomiškumo, rezultatyvumo ir efektyvumo), tačiau veiklos ekonomiškumo ar rezultatyvumo nagrinėjimas galėjo sudaryti tokias prielaidas. Remiantis mums pateikta 2017 metų informacija, kai 2017 metais vykdomas dvinarės įmokos įvedimas ir nėra palyginamųjų duomenų, tokių išvadų pateikimas būtų mažai naudingas.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad auditorius per visą auditą laikėsi profesinio skepticizmo požiūrio, pripažindamas, kad gali būti aplinkybių, dėl kurių informacija apie veiklos rezultatus gali būti iš esmės neteisinga, todėl kritiškai vertino pateiktus duomenis ir, nustatęs neatitikimus, nuo konkrečių rodiklių vertinimo atsiribojo, siekdamas, kad jo pateikta informacija būtų patikima. Auditorius stengėsi, taip pateikti rekomendacijos, nurodyti visus darbo apribojimus ir jų atsiradimo priežastis, kad Vadovybei būtų nesunku suprasti audito tikslus ir reikiamai interpretuoti audito rezultatus. Mes siekėme nurodyti visus reikalavimų nesilaikymo atvejus ir reikšmingus neatitikimų atvejus, atskleistus audito metu ar susijusius su juo, pateikti įrodymus, o visus nustatytus faktus teisingai atspindėti, kad netikslumai nesukeltų abejonių atsižvelgiant į audito darbo apimtį. Darbo rezultatus norėjome pateikti nešališkai, vengdami pernelyg pabrėžti ar išpūsti trūkumus. Interpretacijos yra pagrįstos įžvalga ir faktų bei sąlygų supratimu, vengiant vienpusio pateikimo. Tikime, kad audito rezultatai yra susieti su audito tikslais, nustatyti faktai pateikti, o išvados ir rekomendacijos logiškai ar analitiškai išplaukia iš pateiktų faktų ir argumentų.

Pateikiame tokius konkretaus pobūdžio siūlymus:

Tobulinti rinkliavos dydžio nustatymo metodiką „teršėjas moka“ linkme:

1) periodiškai rengti sąnaudų sudedamųjų dalių detalizaciją, neatsižvelgiant į reikšmingumą iš esmės, bet siekiant vertinti kitimo tendencijas tam, kad būtų laiku atsižvelgta į pasikeitusias aplinkybes ir įvertintas poreikis keisti rinkliavos dydį;

2) rekomenduoti Bendrovei atlikti sąnaudų klasės performavimą ir jos pritaikymą naudojimui pagal veiklos pobūdį/pobūdžius, veiklos sritis, geografinius segmentus, atskirus objektus;

3) rekomenduoti Bendrovei užtikrinti, kad ne tik reikšmingos sąnaudos būtų apskaitytos atskiruose straipsniuose, bet ir tos sąnaudos, kurios yra svarbios/gali būti svarbios rinkliavos dydžio formavimo tikslais. Net ir nedideli nukrypimai pagal atskirus išlaidų straipsnius yra svarbūs kokybiniu požiūriu, jei ateityje būtų taikomi analogiški kainodaros metodai kaip reguliuojamos veiklos atžvilgiu (elektra, nuotekos, vanduo ir kt.);

4) formuoti praktiką, kai ilgalaikio turto įvedimo į eksploataciją metu, nustatant naudingo tarnavimo laiką, dalyvauja specialistai ir ekspertai, kurie, priimdami sprendimus, vadovaujasi savo profesinėmis žiniomis, technine dokumentacija, žino faktines aplinkybes (apskaitininkų nuomonė – tik patariamoji, be sprendimo teisės). Inventurizacijos metu reiktų įvertinti turto būklę ne tik pagal kiekį, bet ir pagal kokybę;

6) motyvuoti personalą, investuoti į darbuotojų mokymą ir vertinti jų kvalifikaciją, tenkinti teisėtus jų lūkesčius kylant vidutiniam darbo užmokesčiui;

7) naudoti progresyvias technines priemones siekiant optimaliai tvarkytis su finansiniais, materialiniais ir žmogiškaisiais ištekliais;

8) vykdyti savo įsipareigojimus, siekiant, kad ne tik paslaugų tiekėjams būtų užtikrinta geriausia kaina, bet tiekėjai būtų tikri dėl įsipareigojimų vykdymo laiku;

9) užtikrinti gautinų sumų administravimą, pinigų srautus, įskaitant sankcijų taikymą už pavėluotai gautas sumas iš rinkliavos mokėtojų, neatsižvelgiant į jų juridinį statusą;

- 10) užtikrinti lėšų pakankumą atskiroje banko sąskaitoje kaupiniams, skirtiems sąvartynų uždarymui;
- 11) įvertinti Užstato sistemos veikimo įtaką atliekų, atvežamų į Jėrubaičių sąvartyną, struktūrai ir svoriui, atsižvelgiant į numatomą šios sistemos plėtimą kitai tarai surinkti (alkoholinių gėrimų buteliai, stiklainiai ir kt.), atliekų deginimo galimybę;
- 12) parengti rekomendacijų įgyvendinimo planą, konkretizuoti tikslus, numatyti terminus ir paskirti atsakingus asmenis, kurie būtų pajėgūs tas rekomendacijas įgyvendinti ir/ar stebėti ir kontroliuoti tokių rekomendacijų įgyvendinimą.

Mūsų atliktos anksčiau išvardintos procedūros nėra nei auditas, nei peržvalga, atliekami pagal Tarptautinius audito standartus ar Tarptautinius peržvalgos standartus, todėl jokio užtikrinimo dėl TELŠIŲ RATC veiklos audito, kaip jis apibūdintas techninėse specifikacijose, esančiose prie konkrečios sutarties su konkrečia savivaldybe, mes nepareiškiame.

Jeigu būtume atlikę papildomas procedūras vadovaudamiesi Tarptautiniais audito standartais ar Tarptautiniais peržvalgos standartais apie kitus dalykus, kuriuos mes būtume pastebėję, būtume jums pranešę.

Mūsų ataskaita yra vienareikšmiškai skirta šioje ataskaitoje nurodytais tikslais, ir skirta informuoti jus pagal šalių pasirašytos sutarties sąlygas, todėl negali būti panaudota kitu tikslu ar perduota kitoms šalims.

UAB „Ekonominė nauda“
Audito įmonės pažymėjimo Nr. 001265
Direktorė, auditorė
Laima Adamonienė
Giedraičių g. 85, Vilnius
Auditoriaus pažymėjimo Nr. 000002
2019 m. liepos 19 d., Vilnius

Duomenų šaltiniai

1. Atliekų tvarkymo taisyklės. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.84302/IDrIKdwbzJ?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=6a1cd897-f9c2-4ba2-aa3b-80d4bed34407>
2. Administracijos direktoriaus įsakymas "Dėl Plungės rajono savivaldybės komunalinių atliekų aikštelių vietų išdėstymo schemos patvirtinimo". 2017 m. vasario 22 d. Nr. D-163.
3. Dėl Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. T1-391 „Dėl Mažeikių rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ 13 punkto pakeitimo. 2017-04-28 Nr. T1-120. <http://www.mazeikiai.lt/mazeikiu-r/atlieku-tvarkymas/>
4. Dėl Mažeikių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo. 2017 m. sausio 27 d. Nr. T1-10.
5. Dėl Telšių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo. Telšių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. balandžio 27 d. sprendimas Nr. T1-105. <http://www.telsiai.lt/go.php/Atliek%C5%B3%20tvarkymas624>
6. Dėl Telšių rajono savivaldybės kontenerių aikštelių išdėstymo schemos patvirtinimo. Telšių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. balandžio 10 d. įsakymas Nr. A1-568. <http://www.telsiai.lt/go.php/Atliek%C5%B3%20tvarkymas624>
7. Dėl Telšių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos ir Telšių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų patvirtinimo. Telšių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. vasario 23 d. sprendimas Nr. T1-41. <http://www.telsiai.lt/go.php/Atliek%C5%B3%20tvarkymas624>
8. Dėl Telšių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plano patvirtinimo. Telšių rajono savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 26 d. sprendimas Nr. T1-70. <http://www.telsiai.lt/go.php/Atliek%C5%B3%20tvarkymas624>
9. Dėl Telšių rajono savivaldybės tarybos 2005 m. vasario 25 d. sprendimo Nr. 052 „Dėl funkcijų perdavimo UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centrui“ pakeitimo. Telšių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. sausio 28 d. sprendimas Nr. T1-35. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc?p_id=1115292&p_org=1058&p_fix=y&p_gov=n
10. Dėl Telšių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. vasario 23 d. sprendimo Nr. T1-41 „Dėl Telšių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos ir Telšių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo. Telšių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. rugpjūčio 31 d. Nr. T1-213. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/748f74a08f0011e7a5e2b345b086d377>
11. Dėl Telšių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. vasario 23 d. sprendimo Nr. T1-41 „Dėl Telšių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos ir Telšių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo. Telšių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. rugsėjo 28 d. Nr. T1-246. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/948e5b70a50011e7a65c90dfe4655c64>

12. Dėl Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos eksploatavimo sutarties patvirtinimo. Telšių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. birželio 30 d. sprendimas Nr. T1- 253. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1164004&p_org=1058&p_fix=y&p_gov=n
13. Dėl Vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą lengvatų teikimo Telšių rajono gyventojams tvarkos aprašo patvirtinimo. Telšių rajono savivaldybės tarybos 2016 m. vasario 25 d. sprendimas Nr. T1-86. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1122023&p_org=1058&p_fix=y&p_gov=n
14. Komunalinių atliekų turėtojų registravimo tvarkos aprašas. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.437878?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=6a1cd897-f9c2-4ba2-aa3b-80d4bed34407>
15. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutarties standartinės sąlygos. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.446594/RyObLUGTVI?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=6a1cd897-f9c2-4ba2-aa3b-80d4bed34407>
16. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.59267/GsfOcsxDZY?positionInSearchResults=3&searchModelUUID=6a1cd897-f9c2-4ba2-aa3b-80d4bed34407>
17. Minimalūs komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimai. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.435756/fKFKSRERla?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=6a1cd897-f9c2-4ba2-aa3b-80d4bed34407>
18. Nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašas. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.443603/hcMrcSGQPH?positionInSearchResults=4&searchModelUUID=6a1cd897-f9c2-4ba2-aa3b-80d4bed34407>
19. Nutarimas dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimo Nr. 711 „Dėl rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo. 2016 m. balandžio 20 d. nutarimo Nr. 384, Vilnius. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fc1c2b51087111e687e0fbad81d55a7c>
20. Rietavo savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl Rietavo savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos ir Rietavo savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų patvirtinimo“. 2017-03-30 Nr. T1-48. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8adc39f319d011e79f4996496b137f39>
21. Rietavo savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl Rietavo savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“. 2017-05-18 Nr. T1-101. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/26bd19a03c6511e79f4996496b137f39>
22. Savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl Plungės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos ir Plungės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų patvirtinimo“. 2017 m. sausio 26 d. Nr. T1-1, Plungė. <http://www.tratc.lt/plunge>

23. Savivaldybės tarybos sprendimas "Dėl Plungės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plano patvirtinimo". 2015 m. kovo 26 d. Nr. T1-66.
24. Savivaldybės tarybos sprendimas "Dėl Plungės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo". 2017 m. kovo 30 d. Nr. T1-69; 2017 m. rugsėjo 21 d. Nr. T1-211. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/46500c10160811e79800e8266c1e5d1b>
25. Savivaldybės tarybos sprendimas "Dėl Plungės rajono savivaldybės teritorijos tvarkymo ir švaros taisyklių patvirtinimo". 2017 m. kovo 30 d. Nr. T1-70. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/52a73a10160811e79800e8266c1e5d1b>
26. Telšių regiono plėtros tarybos sprendimas „Telšių regiono atliekų tvarkymo 2014 – 2020 metų planas". 2015 m. vasario mėn. 20 d. Nr. 51/10S-1. <http://www.tratc.lt/plunge>
27. UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ 2016 m. gruodžio 31 d. metinių finansinių ataskaitų rinkinys, auditoriaus išvada ir 2016 m. metinis pranešimas.
28. UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ 2017 m. gruodžio 31 d. metinių finansinių ataskaitų rinkinys, auditoriaus išvada ir 2017 m. metinis pranešimas.
29. UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ 2018 m. gruodžio 31 d. metinių finansinių ataskaitų rinkinys, auditoriaus išvada ir 2018 m. metinis pranešimas.
30. Vieningos gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinės sistemos (GPAIS). <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/atliekos/gpais>
31. Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 metų planas. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.164386/nNhwdwzpUe?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=6a1cd897-f9c2-4ba2-aa3b-80d4bed34407>
32. Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklės. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.454394/ulQqAtMmvU?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=6a1cd897-f9c2-4ba2-aa3b-80d4bed34407>